

ჩვენი სოფელი

გაზეთი გამოდის 2015 წლის ოქტომბრიდან

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა • თებერვალი / 2023 N83

წარმატების ისტორიები 83 8-9

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „საქართველოს მელიორაცია“ შიდა ქართლში, ზედა რუს სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციას ახორციელებს

შპს „საქართველოს მელიორაცია“ ქვემო ქართლში, ახალი სადაზღოვ სარწყავი სისტემის მაგისტრალურ არხზე სარეაბილიტაციო სამუშაოებს ახორციელებს

დაცული ტერიტორიები 83 10-11

- პოპულარული 10 ტერიტორიის მოთხოვნადი ბილიკები

ახალი ამბები

83 2-5

- საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა ირაკლი ღარიბაშვილმა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრ ოთარ შამუგიასთან და მის მოადგილეებთან სამუშაო თათბირი გამართა. შეხვედრაზე სამინისტროს 2023 წელს განსახორციელებელი გეგმები და ძირითადი მიმართულებები განიხილეს. ყურადღება დაეთმო „საქართველოს განვითარების სტრატეგია - ხედვა 2030-ის“ იმპლემენტაციის დინამიკას

- შეხვედრა სადაზღვევო კომპანიების და ასოციაციის წარმომადგენლებთან

- მეთხილეობის დარგის ხელშეწყობისთვის, სახელმწიფო მიზნობრივ პროგრამებს მიმდინარე წელსაც მასშტაბურად განახორციელებს

- ოთარ შამუგია სოფლის მეურნეობის დარგობრივი ასოციაციების წარმომადგენლებს შეხვდა

- ფაროსანასთან ბრძოლის საქართველოს წარმატებულ გამოცდილებას, აზერბაიჯანი გაიზიარებს

ქართული ღვინო

83 6-7

- ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინის 13 კომპანია, მსოფლიოს 52 ქვეყნის 3 ათასზე მეტ მწარმოებელთან ერთად, მასშტაბურ გამოფენაში „VinExpo Paris“ მონაწილეობდა

ქართული ღვინის პოპულარიზაცია საქართველოს სტრატეგიულ ბაზრებზე 2023 წელსაც აქტიურად განხორციელდება

- ადგილწარმოშობის ღვინოებს 4 ახალი დასახელება შეემატა
- 2023 წელს, ვენახების კადასტრის პროგრამა დასავლეთ საქართველოს მევენახეობის რეგიონებში განხორციელდება
- სახელმწიფოსთვის პრიორიტეტია, რომ ქართული ალკოჰოლიანი სასმელების ხარისხი საერთაშორისო სტანდარტებს აკმაყოფილებდეს

სასარგებლო რჩევა 83 12-13

- ბალრეული კულტურების მავნე ორგანიზმები
- რა არის დასხივება

განათლება 83 14

- სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში ცხვრის და თხის ყვავილის სანაწარმდგომ პროფილაქტიკური ვაქცინაცია დაიწყო. დაგეგმილია 40 ათასი ცხვრის აცრა.
- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სურსათის ეროვნული სააგენტო და თბილისის მერიის ცხოველთა მონიტორინგის სააგენტო, ცხოველთა (ძაღლი, კატა) დაავადებების გავრცელების პრევენციისა და შემცირების მიმართულებით აქტიურად თანამშრომლობენ.
- 2023 წლის 1 იანვრიდან, ცხოველის საკვებთან დაკავშირებული ახალი დადგენილებები ამოქმედდა

ბიომრავალფეროვნება 83 15

საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

სასარგებლო რჩევა 83 16

ნატურალური ლიმონათები

საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა ირაკლი ღარიბაშვილმა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრ ოთარ შაჰუგიასთან და მის მოადგილეებთან სამუშაო თათბირი გამართა.

შეხვედრაზე სამინისტროს 2023 წელს განსახორციელებელი გეგმები და ძირითადი მიმართულებები განიხილეს. ყურადღება დაეთმო „საქართველოს განვითარების სტრატეგია - ხედვა 2030-ის“ იმპლემენტაციის დინამიკას

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა და მოადგილეებმა მთავრობის მეთაურს მიაცნოდეს ინფორმაცია ყველა იმ ძირითად პროგრამასა და პროექტზე, რომელიც მიმდინარე წლის განმავლობაში განხორციელდება.

აგრარული მიმართულებით გაგრძელდება ყველა ის ძირითადი პროგრამა/პროექტი, რომელსაც სახელმწიფო წლების განმავლობაში ახორციელებდა, ესენია: შეღავათიანი აგროკრედიტის პროგრამა, დანერგე მომავალი, აგროდაზღვევის პროგრამა, შემნახველი და გადამამუშავებელი საწარმოების თანადაფინანსების პროგრამა, ტექნიკური დახმარების პროგრამა და სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერი პროგრამები.

■ 2023 წელს შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ბიუჯეტი გასულ წელთან შედარებით იზრდება და 200 მლნ ლარს შეადგენს. დაგეგმილია 10,000-ზე მეტი სესხის გაცემა, რომელიც 1 მილიარდ ლარს გადააჭარბებს. ბიუჯეტის ზრდის მიზანია, ფერმერებისა და მენარმეებისთვის წლის განმავლობაში უწყვეტად იყოს მეტი ფინანსური რესურსი ხელმისაწვდომი როგორც

შეღავათიანი აგროკრედიტის, ასევე აგროლიზინგის კუთხით. 2013 წლიდან 80 ათასამდე 5 მლრდ ლარის სესხის გაცემული.

■ ამასთან, 2023 წელს გაგრძელდება ბოლო წლების ტენდენცია, რაც გულისხმობს ქვეყანაში გადამამუშავებელი და შემნახველი სექტორის განვითარების ხელშეწყობას. პირველადი პროდუქციის წარმოების ზრდის პარალელურად, კვლავ მზარდია მოთხოვნა გადამამუშავებელი და შემნახველი ინფრასტრუქტურის მოწყობაზე. 2023 წელს, მიზნობრივი პროგრამის ბიუჯეტის 25 მლნ ლარამდე ზრდის შედეგად, გაგრძელდება მეტი ქართული ხარისხიანი აგროპროდუქციის წარმოების ხელშეწყობის მზარდი დინამიკა. დაგეგმილია 60-მდე ახალი გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოს თანადაფინანსება. აღსანიშნავია, რომ მხოლოდ ამ პროგრამების ფარგლებში, 2014 წლიდან დღემდე, 289 მლნ ლარის საინვესტიციო ღირებულების შემნახველი

და გადამამუშავებელი 217 საწარმოს შექმნა თანადაფინანსდა 106 მლნ ლარით, რამაც შექმნა შესაძლებლობა, თანამედროვე სტანდარტებისა და ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისად მოხდეს პროდუქციის შენახვა/გადამამუშავება.

- გაგრძელდება მრავალწლოვანი ბაღების გაშენების თანადაფინანსება. პროგრამის „დანერგე მომავალი“ ფარგლებში, მიმდინარეობს სხვადასხვა მრავალწლოვანი კულტურის გაშენება, იზრდება იმპორტის ჩანაცვლებისა და ექსპორტის შესაძლებლობები. ეწყობა სეტყვის საწინააღმდეგო და სარწყავი სისტემები. პროგრამის ამოქმედებიდან დღემდე, ახალი ბაღები 20 ათასზე მეტ ჰექტარზე გაშენდა. 2023 წელს, პროგრამის ბიუჯეტი შეადგენს 35 მილიონ ლარს და დაგეგმილია 3,500-დან 4000 ჰა-მდე მრავალწლოვანი ხეხილის ბაღის გაშენება.
- 2023 წელს სახელმწიფო გააგრძელებს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერას. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის მიზნობრივი პროექტების ბიუჯეტი იზრდება და 5 მლნ ლარს შეადგენს.
- სახელმწიფოს მხარდაჭერით, 2022 წელს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის მიზნობრივი პროგრამების ფარგლებში 9 სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციული საწარმოა შექმნილი, რომელიც 100-ზე მეტ მცირე ფერმერს აერთიანებს. სახელმწიფო თანადაფინანსება 4 მლნ ლარს აღემატება. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებს აქვთ შესაძლებლობა, მონაწილეობა მიიღონ სოფლის განვითარების სააგენტოს მიერ მიმდინარე ყველა პროგრამაში, სადაც მათ სხვა იურიდიულ პირებთან შედარებით გააჩნიათ სახელმწიფო თანადაფინანსების დამატებით 10

%-იანი ბენეფიტები, ხოლო სპეციალური კოოპერატიული პროგრამების ფარგლებში სახელმწიფო თანადაფინანსება განსაზღვრულია 70-80%-ის ფარგლებში.

- „სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამისთვის“, ჯამურად, 17 მლნ ლარია გათვალისწინებული. აღსანიშნავია, რომ პრემიერის ინიციატივით, სახელმწიფომ 2022 წელს 50 მლნ ლარი გამოყო სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსებისთვის. სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესაძენად გაცემულია 66 მლნ ლარის თანადაფინანსება. სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული საგრანტო პროგრამების ფარგლებში დაფინანსებულია 4800-ზე მეტი ერთეული სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის (გამწვევი, მისაბმელი, მოსავლის ამღები და კომბაინი) შეძენა.
- 2023 წელს, პირველად განხორციელდება თხილის წარმოების ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამა. პროგრამის მიზანია საქართველოში თხილის პირველადი წარმოების ხელშეწყობა თხილის ბაღების მესაკუთრეების ან/და მფლობელების სტიმულირების გზით. დღევანდელი მონაცემით, თხილის კადასტრში რეგისტრირებულია 68 ათასზე მეტი ბენეფიციარის 30 000 ჰექტრამდე თხილის ბაღი.
- ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის, მათ შორის, ღვინის პოპულარიზაციის ხელშეწყობისთვის 2023 წელს, 16 მლნ ლარამდე დაიხარჯება. პოპულარიზაციისა და ცნობადობის გაზრდისკენ მიმართული ღონისძიებები აქტიურად გაგრძელდება ქართული ღვინის სტრატეგიულ ბაზრებზე: ამერიკის შეერთებული შტატები, დიდი ბრიტანეთი, პოლონეთი, გერმანია, ბალტიისპირეთის ქვეყნები, ჩინეთი, იაპონია და სამხრეთ კორეა. ქართული

ღვინო წარმოდგენილი იქნება ყველა მნიშვნელოვან საერთაშორისო გამოფენაზე აშშ-ის, ევროპის და აზიის ქვეყნებში. აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს საქართველოდან მსოფლიოს 66 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 103,368,263 მილიონი ლიტრი ქართული ღვინო, რაც 28%-ით მეტია 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

■ წარმატებით გრძელდება სოფლის მეურნეობის და სოფლის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის IV ფაზის განხორციელება (55 მილიონი ევრო - 2021-2025), რაც საქართველოს დამატებით დახმარებას უწევს სურსათის უვნებლობისა და სტანდარტების დანერგვის მხრივ, რათა ქვეყანაში უკეთ იქნას დაცული მომხმარებელთა უფლებები და გაიზარდოს ქართული პროდუქციის ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში ექსპორტის პოტენციალი.

■ სურსათის მწარმოებელი ობიექტები სრულად გადავლენ უვნებლობის თანამედროვე HACCP-ის სტანდარტზე. 2023 წლის ივნისიდან, ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) შესაბამისად, სურსათის მწარმოებელი ობიექტები სრულად გადავლენ უვნებლობის თანამედროვე HACCP-ის სტანდარტზე, რაც ხელს შეუწყობს მომხმარებლის ინტერესების დაცვას და ბიზნესსექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას.

რაც შეეხება გარემოს დაცვის მიმართულებას, დაცული ტერიტორიების შექმნა და არსებულის გაფართოება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

■ დაცული ტერიტორიების ფართობი დღეისათვის 900 ათას ჰექტარს შეადგენს, მათ შორის ბოლო ორი წლის განმავლობაში ფართობი 246 ათასზე მეტი ჰექტრით გაიზარდა. დაცული ტერიტორიების სააგენტო აქტიურად მუშაობს საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარების მიმართულებით. 2023 წელს, 20 მლნ ლარის ფინანსური რესურსი მოხმარდება სხვადასხვა დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის მოწყობას და არსებულის განახლება/რეაბილიტაციას.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსა და გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკს (KfW) შორის გაფორმებული

საგრანტო ხელშეკრულების ფარგლებში, მომდევნო 6 წლის განმავლობაში, 16.25 მლნ ევროს ფინანსური რესურსი მოხმარდება ახალი დაცული ტერიტორიების (მათ შორის, რაჭის, შიდა ქართლისა და კვერეთის დაცული ტერიტორიების) ჩამოყალიბებას, ვიზიტორთა და ადმინისტრაციული ნაგებობების მშენებლობას, ადმინისტრაციების აღჭურვას და განვითარებას, ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას, ასევე ადგილობრივი მოსახლეობისთვის სოციალურ-ეკონომიკური პროექტების დაფინანსებას.

■ 2023 წელს გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის უზრუნველყოფის მიზნით, გაძლიერდება გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის შესაძლებლობები. ორგანიზაციული განვითარების მიმართულებით, დაგეგმილია ცენტრალური და რეგიონული სტრუქტურის ოპტიმიზაცია. მიმდინარეობს ინფრასტრუქტურული და ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ელექტრონული სისტემების დანერგვა, რათა უფრო ეფექტურად განხორციელდეს გარემოსდაცვითი სამართალდარღვევის პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა.

■ გრძელდება ტყის ინვენტარიზაციის პროცესი. 2023 წელს, ინვენტარიზაცია დაგეგმილია, ჯამში, 215 ათას ჰა სატყეო ფართობზე.

■ 2023 წელს ტყის აღდგენის სამუშაოები განხორციელდება, ჯამში, 1 500 ჰა-ზე მეტ ფართობზე.

■ მერქნულ რესურსზე ხელმისაწვდომობის გამარტივებისა და სატყეო მეურნეობის განვითარების მიზნით, 2023 წელს, ჯამში, საქართველოს მასშტაბით, 60-მდე „საქმიანი ეზო“ იფუნქციონირებს.

■ გაგრძელდება თანამედროვე ავტომატური მეტეოროლოგიური, ჰიდროლოგიური და გეოლოგიური სადგურების ინსტალაცია მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

■ 2023 წელს, დაგეგმილია 137 ახალი სადგურის მონტაჟი. აღნიშნული სადგურებით უზრუნველყოფილი იქნება ზუსტი, ოპერატიული, დროული ინფორმაციით, საჭიროა დაკვირვების

ქსელის გაფართოება, რომელიც დაფარავს ქვეყნის მთელ ტერიტორიას. ფართოვდება ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ქსელი. არსებულ სადგურებს დაემატება ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის 9 ავტომატური სადგური.

■ თევზის მეურნეობის სექტორის გასავითარებლად 2023 წლის დასაწყისში დადგინდება შავი ზღვის აკვატორიაში აკვაკულტურის ფერმების მოწყობისათვის კონკრეტული ზონები 10-მდე ლოკაციაზე. წარმოება 50 ათას ტონამდე ივარაუდება. ეს ხელს შეუწყობს მასშტაბური უცხოური და ადგილობრივი ინვესტიციების მოზიდვას და თევზის წარმოების მნიშვნელოვან ზრდას.

■ საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლენტეხის მუნიციპალიტეტის სოფელ ცანასა და ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის სოფელ ურავის ტერიტორიაზე დარიშხანის შემცველი მადნის გადამუშავებით წარმოქმნილი ნარჩენების განთავსების ადგილებზე დაბინძურებული ადგილების რეაბილიტაციის მიზნით, მნიშვნელოვან ღონისძიებებს განხორციელებს. მიმდინარეობს კომუნიკაცია ამერიკის შეერთებული შტატების თავდაცვითი საფრთხეების შემცირების სააგენტოსთან (DTRA) კვლევებში აქტიური ჩართულობისა და პროექტირების მიმართულებით.

■ 2023 წლიდან დაიწყება მწარმოებლის გაფართოებულ ვალდებულებას დაქვემდებარებული ორგანიზაციების მიერ სპეციფიკური ნარჩენების (ნარჩენი ზეთების, აკუმულატორებისა და ბატარეების ნარჩენების, ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობების ნარჩენების, საბურავების ნარჩენების) შეგროვებისა და რეციკლირების ღონისძიებები და უზრუნველყოფილი იქნება დადგენილი მიზნობრივი მაჩვენებლების მიღწევა.

■ მწვანე ეკონომიკური ზრდის მიმართულებით, შვედეთის მთავრობის დახმარებით, 2023 წელს აქტიურად გაგრძელდება მუშაობა ცირკულარული ეკონომიკის სტრატეგიის შემუშავებაზე.

ოთარ შამუგია სოფლის მეურნეობის დარგობრივი ასოციაციების წარმომადგენლებს შეხვდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი და სამინისტროს შესაბამისი სამსახურების წარმომადგენლები სოფლის მეურნეობის დარგობრივი ასოციაციების წარმომადგენლებს შეხვდნენ.

შეხვედრაზე მხარეებმა გასული წლის საქმიანობა შეაჯამეს, მიმდინარე წლის პრიორიტეტული მიმართულებები განიხილეს და არსებულ გამოწვევებზე იმსჯელეს.

„ჩვენთვის მნიშვნელოვანია, კომუნიკაცია სახელმწიფოსა და კერძო სექტორს შორის. მზად ვართ, მოვისმინოთ თითოეულ სექტორში არსებული გამოწვევა და, ასოციაციებთან ერთად, დავგეგმოთ მათი გადაჭრის ისეთი გზები, რაც ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობის დარგის სწრაფ და ეფექტიან განვითარებას“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

შეხვედრაზე საუბარი შეეხო სახელმწიფო პროგრამების ფარგლებში მიღწეულ შედეგებს. ასოციაციის წარმომადგენლებმა მარცვლეული კულტურების, რძის, მესაქონლეობის, დაფნის, კაკლოვანი კულ-

ტურების, პურის, ზეთისხილის, თაფლის, თევზისა და კვერცხის წარმოების, მეცხვარეობისა და მეფუტკრეობის განვითარების შედეგებზე და არსებულ გამოწვევებსა და საჭიროებებზე ისაუბრეს.

მინისტრმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ქვეყანაში ადგილობრივი პროდუქციის წარმოებისა და ექსპორტის მიმართულებით ზრდის მუდმივად მზარდი ტენდენცია ფიქსირდება.

საუბარი შეეხო მესაქონლეობისა და აკვაკულტურის სექტორის პოტენციალს და განვითარების მნიშვნელობის საკითხებს.

შეხვედრაზე აღინიშნა, რომ დარგის საჭიროებების და ინიციატივების განხილვის მიზნით, სამინისტრო ყოველთვის მზად არის ასოციაციების წარმომადგენლებს შეხვდეს. კერძო სექტორის ჩართულობით ახალი წინადადებების, მხარდამჭერი ღონისძიებების და საკანონმდებლო რეგულაციების განხილვა სამინისტროში დანერგილი წარმატებული მიდგომაა.

შეხვედრა სადაზღვევო კომპანიების და ასოციაციის წარმომადგენლებთან

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია და მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი სადაზღვევო კომპანიებისა და ასოციაციის წარმომადგენლებს შეხვდნენ.

ოთარ შამუგიამ სახელმწიფო აგროდაზღვევის პროგრამის მნიშვნელობაზე და არსებულ შედეგებზე ისაუბრა.

„მნიშვნელოვანია, სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის მხრიდან ნაბიჯები გადაიდგას, რათა აგროდაზღვევის პროგრამა უფრო მეტად იყოს მორგებული როგორც ფერმერთა, ისე სადაზღვევო ინდუსტრიის ინტერესებზე. საჭიროებების გათვალისწინებით

გარკვეული ცვლილებების განხორციელება პროგრამას მეტად მოქნილს გახდის, რაც, თავის მხრივ, გაზრდის პროგრამით მოსარგებლეთა რაოდენობას და ხელს შეუწყობს სტიქიური მოვლენებით გამოწვეული ზარალის მაქსიმალურად შემცირებას“, - აღნიშნა მინისტრმა.

შეხვედრას „ალდაგის“, „თიბისის“, „არდის“, „ნიუ ვიუენისა“ და „პრაიმის“ სადაზღვევო კომპანიების, სადაზღვევო ასოციაციებისა და საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

„აგროდაზღვევის პროგრამის“ ფარგლებში, 2014-2022 წლებში, 64,563 ბენეფიციარზე სადაზღვევო კომპანიების მიერ გაცემულია 149,880 პოლისი. დაზღვეულ იქნა 1,180,236,992 ლარის ღირებულების სხვადასხვა კულტურა. დაზღვეულია 139,031.91 ჰა მიწის ფართობი. ჯამურმა სადაზღვევო პრემიამ შეადგინა 99,544,506 ლარი, ხოლო ხელშეკრულებით განსაზღვრული სოფლის განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსებაა 66,101,164 ლარი. ანაზღაურებული ზარალის ოდენობა 67,700,161 ლარია.

მეთხილეობის ღარგის ხელშეწყობისთვის, სახელმწიფო მიზნობრივ პროგრამებს მიმდინარე წელსაც მასშტაბურად განახორციელებს

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და თხილის მწარმოებელთა ასოციაციის ორგანიზებით, ზუგდიდში გამართულ კონფერენციაზე, მეთხილეობის ღარგის გასული წლის შედეგები შეაჯამეს და აღნიშნული მიმართულების სახელმწიფო პროგრამების მნიშვნელობაზე იმსჯელეს.

კონფერენციას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, სურსათის ეროვნული სააგენტოს, სოფლის განვითარების სააგენტოს, ადგილობრივი თვითმმართველობის, საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების, საბანკო და სადაზღვევო კომპანიების წარმომადგენლები, მეთხილე ფერმერები, გადამამუშავებლები და ექსპორტიორები ესწრებოდნენ. კონფერენციის მხარდამჭერი იყო აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (USAID).

კონფერენციაზე აღინიშნა, რომ სახელმწიფოს თანმიმდევრული გეგმის, დონორი ორგანიზაციების მხარდაჭერისა და განხორციელებული კომპლექსური ღონისძიებების შედეგად, დღეს მეთხილე ფერმერებს მეტი რესურსი აქვთ იმისათვის, რომ ხარისხიანი მოსავალი მოიყვანონ და მეტი შემოსავალი მიიღონ. ყურადღება გამახვილდა, პრემიერის დავალებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ ინიცირებულ „თხილის წარმოების ხელშეწყობისა და სუბსიდირების პროგრამაზე“, რომლის ფარგლებშიც აქტიურად მიმდინარეობს ბაღების რეგისტრაცია თხილის კადასტრში. ამ ეტაპზე, უკვე რეგისტრირებულია 35 ათასამდე ჰექტარი ფართობი. რეგისტრაციის პროცესი მიმდინარე წლის 17 თებერვლის ჩათვლით გრძელდება (www.rda.gov.ge).

„ღარგის ხელშეწყობის მიზნით, სახელმწიფო წელსაც აქტიურად იქნება ჩართული აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის ღონისძიებებში, ხოლო თხილის დაავადებების საწინააღმდეგოდ და აგროსამუშაოების ეფექტიანად განხორციელებისთვის, თხილის მწარმოებელთა ასოციაციის მეშვეობით, გაგრძელდება ფერმერების ტექნიკური და საკონსულტაციო დახმარება“ - აღნიშნა სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსმა, ზურაბ ჩეკურაშვილმა.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს თხილის მწარმოებელთა ასოციაცია 2013 წელს შეიქმნა და ამ დროისთვის 30 000-მდე წევრს (2886 სამუშაო ჯგუფი) აერთიანებს. ასოციაციის ძირითადი მიზანი საქართველოში თხილის მოვლასთან დაკავშირებული ცოდნის ამაღლება, თხილის ხარისხის გაუმჯობესება და წარმოების გაზრდაა.

ქ. ზუგდიდში გამართულ კონფერენციაზე სამეგრელო-ზემო სვანეთის სახელმწიფო რწმუნებულმა, გიორგი გუგუჩიამ ხაზი გაუსვა რეგიონისთვის მეთხილეობის ღარგის განვითარების მნიშვნელობას და აღნიშნა, რომ მიმდინარე სახელმწიფო პროგრამები მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს მოსავლის ხარისხის ზრდას.

„ამერიკის მთავრობა, USAID-ის მეშვეობით, გააგრძელებს თხილის სექტორის მხარდაჭერას, რომელსაც ძალიან დიდი პოტენციალი გააჩნია გაზარდოს ექსპორტი და რეგიონებში მაღალანაზღაურებადი სამუშაო ადგილები შექმნას,“ - განაცხადა USAID-ის ეკონომიკური ოფისის დირექტორის მოადგილემ, ენი სტიდმა.

ფაროსანასთან ბრძოლის საქართველოს წარმატებულ გამოცდილებას აზერბაიჯანი გაიზიარებს

ქალაქ ბაქოში გამართულ კონფერენციაზე აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის, მათ შორის, საქართველოს გამოცდილების საკითხები განიხილეს.

კონფერენციას სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსის მოადგილეები ზურაბ ლიპარტია და გიორგი იაკობაშვილი, ასევე მცენარეთა დაცვის დეპარტამენტის უფროსი ნიკა მესხი ესწრებოდნენ. სამუშაო ვიზიტის ფარგლებში, სურსათის ეროვნული სააგენტოს წარმომადგენლებმა აზერბაიჯანელ კოლეგებს ინფორმაცია მიაწოდეს საქართველოში ფაროსანასთან ბრძოლის სახელმწიფო პოლიტიკასა და მეთოდებზე, გაუზიარეს ის გამოცდილება, რომლის მეშვეობითაც საქართველომ უმოკლეს პერიოდში შეძლო კონტროლის ქვეშ მოექცია მავნებლის პოპულაცია და მინიმუმადე შემცირებინა აგრარული სექტორისთვის მიყენებული ზარალი.

ემცირებინა აგრარული სექტორისთვის მიყენებული ზარალი.

„საქართველოს მცენარეთა დაცვის სპეციალისტები აქტიურად ითანამშრომლებენ აზერბაიჯანელ კოლეგებთან, რათა სასაზღვრო ტერიტორიებზე ღონისძიებები შეთანხმებულად ჩატარდეს,“ - აღნიშნა ზურაბ ლიპარტია.

ქ. ბაქოში კონფერენცია აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID/CNFA) ორგანიზებით ჩატარდა. აზერბაიჯანში სპეციალური მინვევით იმყოფებოდა აშშ-ის პენსილვანიის უნივერსიტეტის პროფესორი, ენტომოლოგი გრეგ კრავჩუკი, რომელთანაც საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სურსათის ეროვნული სააგენტო ფაროსანასთან ბრძოლის საკითხებზე 2016 წლიდან თანამშრომლობს.

ბიზნესსექტორის წარმომადგენლებს, რომელთათვისაც 2023 წლის 1 ივნისიდან საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების (HACCP) სისტემის დანერგვა სავალდებულო ხდება, სურსათის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტებმა HACCP-ის სტანდარტის შესახებ დეტალური ინფორმაცია მიანოდეს

წარმართა. ბიზნესსექტორებმა აღნიშნეს, რომ არსებობს შესაძლებლობა და მზაობა სამაცივრე მეურნეობებში HACCP-ის სისტემა დაინერგოს.

HACCP-ის სისტემის დანერგვა, ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) შესაბამისად, ეტაპობრივად მიმდინარეობს და 2023 წლის 1 ივნისიდან სურსათის მწარმოებელი ყველა ბიზნესსექტორისთვის სავალდებულო ხდება.

საფრთხის ანალიზის და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემა (HACCP) ინერგება მას შემდეგ, რაც ბიზნესსექტორი დააკმაყოფილებს წარმოების სანიმუშო პრაქტიკის მოთხოვნებს და განახორციელებს წინასწარ აუცილებელ პროგრამებს (GMP და GHP).

სააგენტოს სპეციალისტებმა საინფორმაციო შეხვედრა სამაცივრე მეურნეობების წარმომადგენლებთანაც გამართეს და საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების (HACCP) სისტემის მოთხოვნები გააცნეს.

კრიტიკული საკონტროლო წერტილების დანერგვა საშუალებას იძლევა, წინასწარ განისაზღვროს და გაკონტროლდეს სურსათის წარმოება-რეალიზაციის პროცესში არსებული პოტენციური საფრთხეები და, შესაბამისად, მომხმარებელს უვნებელი სურსათი მიეწოდოს.

შეხვედრა კითხვა-პასუხის ფორმატში

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინის 13 კომპანია, მსოფლიოს 52 ქვეყნის 3 ათასზე მეტ მწარმოებელთან ერთად, მასშტაბურ გამოფენაში „VinExpo Paris“ მონაწილეობდა

საფრანგეთის დედაქალაქ პარიზში გამართულ ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების საერთაშორისო გამოფენაში „VinExpo Paris“, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინის მწარმოებელი 13 კომპანია მონაწილეობდა. სამი დღის განმავლობაში, მსოფლიოს 52 ქვეყნის 3 ათასზე მეტმა მწარმოებელმა საკუთარი პროდუქცია გამოფენის ათასობით ვიზიტორს გააცნო. VinExpo Paris-ზე, ტრადიციულად, თავს იყრიან ღვინის პროფესიონალები, იმპორტიორები და ექსპერტები მსოფლიოს მრავალი ქვეყნიდან.

„ჩემთვის ძალიან ამაღლებელი იყო 2022 წლის მოსავლის ღვინოების დაგემოვნება. გამორჩეული იყო სხვადასხვა მწარმოებ-

ლის საფრანგის ღვინოები. აღსანიშნავია ღვინოების მაღალი ხარისხი და ჯიშების მრავალფეროვნება საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან. განსაკუთრებით აღფრთოვანდი ქვეყნის ქარვისფერი ღვინოებით, რომლის ხარისხსაც ახლა რენესანსის პერიოდი აქვს“, - აღნიშნა ბრიტანელმა ღვინის მაგისტრმა, სარა ებოტმა.

გამოფენის პარალელურად, სადეგუსტაციო სივრცეში წარმოდგენილი იყო სხვადასხვა დასახელების ქართული ღვინო, რაც მეტი პროფესიონალი ვიზიტორის დაინტერესებას განაპირობებს. განსაკუთრებით აღსანიშნავია, რომ სადეგუსტაციო სივრცეში, 2022 წლის აშშ-ის საუკეთესო სომელიეს, ვალერია გამპერის (Valeria Gamper) მიერ წარმოდგენილი იყო „მეღვინეობა იყალთოს“ ღვინო „ქვეყნის ქისი“.

გამოფენას საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი საფრანგეთის რესპუბლიკაში, გოჩა ჯავახიშვილი დაესწრო.

„მსგავსი მასშტაბის ღონისძიებაში მონაწილეობით, ქართული ღვინის საერთაშორისო ცნობადობა იზრდება, რაც მწარმოებებს ახალი სავაჭრო პარტნიორებისა და პოტენციური იმპორტიორების მოძიების შესაძლებლობას აძლევს. ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, მიმდინარე წელს, ღვინის კომპანიები აშშ-ში, ევროპისა და აზიის ქვეყნებში 20-მდე საერთაშორისო გამოფენაზე წარადგენენ ქართულ საუკეთესო ღვინოებს“, - აღნიშნა ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილემ, დავით ტყემალაძემ.

ქართული ღვინის პოპულარიზაცია საერთაშორისო სტრატეგიულ ბაზრებზე 2023 წელსაც აქტიურად განხორციელდება

■ ქართული ღვინის საექსპორტო ბაზრების დივერსიფიცირების მიზნით, ღვინის ეროვნული სააგენტოს ფინანსური და ორგანიზაციული მხარდაჭერით, 2023 წელს, ქართული ღვინო ამერიკის შეერთებულ შტატებში, დიდ ბრიტანეთში, გერმანიაში, პოლონეთში, ბალტიისპირეთის ქვეყნებში, ჩინეთში, სამხრეთ კორეასა და იაპონიაში აქტიურად იქნება წარმოდგენილი.

აღნიშნულ სტრატეგიულ ბაზრებზე სხვადასხვა მიზნობრივ ღონისძიებას ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი ორგანიზაციები განახორციელებენ.

ამასთან ერთად, ქართველი მწარმოებლები მონაწილეობას მიიღებენ ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების ყველა მნიშვნელოვან საერთაშორისო გამოფენაში.

■ 2023 წელს, ქართული ღვინის პოპულარიზაციის ხელშეწყობის პროგრამის სახელმწიფო ბიუჯეტი 14 მილიონი ლარით განისაზღვრა, რაც 2 მილიონი ლარით აღემატება 2022 წლის დამტკიცებულ ბიუჯეტს.

აღნიშნული თანხიდან, 2 მილიონი ლარი მიმართულია „ქართული ღვინის პოპულარიზაციის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამისკენ“, რომლის ფარგლებში მარკეტინგული ხარჯების თანადაფინანსება მხოლოდ იმ კომპანიებისთვის განხორციელდება, რომლებიც ექსპორტს პრიორიტეტულ ბაზრებსა და მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში (გარდა დსთ-ს ქვეყნებისა) ახორციელებენ და ამასთან ერთად, აკმაყოფილებენ პროგრამით განსაზღვრულ სხვა პირობებს.

პოპულარიზაციის პროგრამის ფარგლებში, ღვინის გამოფენები, კონკურსები, ტურები და ფესტივალები გაიმართება საქართველოს მასშტაბით, რაც მნიშვნელოვანია ღვინის ტურიზმის პოტენციალისა და ღვინის სამომხმარებლო კულტურის გაზრდისთვის.

ადგილწარმოშობის ღვინოებს 4 ახალი დასახელება - ზეგაანი მოყურაულის უსახელოური, ასურეთული შალა და ოკამი ლაქაშა

ღვინოსათვის ადგილწარმოშობის ღვინოების რაოდენობა 29-მდე გაიზარდა, რაც ქართული ღვინის მრავალფეროვნებაზე მიუთითებს და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მისი კოკუდარიაციონისა და სააქსორგო კოგენციონის ზრდისთვის

აღნიშნული ადგილწარმოშობების რეგისტრაციის პროცესში, ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნულ ცენტრ „საქპატენტთან“ ერთად, ღვინოების წარმოების სპეციფიკაციის მომზადებასა და რეგისტრაციასთან დაკავშირებულ სხვა ტექნიკურ საკითხებში, ღვინის ეროვნული სააგენტო „ქართული ღვინის ადგილწარმოშობის დასახელების სისტემის განვითარებისა და ქართული ღვინის აღნიშვნების დაცვის ხელშეწყობის პროგრამის“ ფარგლებში მონაწილეობდა.

ზეგაანი - წითელი მშრალი ქვევრის ბიოღვინოა, მუქი ბრონეულისფერი. მიკრობონა გურჯაანის მუნიციპალიტეტში მოიცავს უშუალოდ სოფელ ზეგაანს და მის სავარგულებს.

ზეგაანი შეიძლება მხოლოდ ზეგაანის მიკრობონაში მოწეული საფერავის ჯიშის ყურძნისგან დამზადდეს. ზეგაანის მიკრობონაში მევენახეობა-მეღვინეობას უხსოვარი დროიდან მისდევდნენ. XIX საუკუნის დასაწყისში, მნიშვნელოვანი კაპიტალური დაბანდებით და მონინავე ტექნოლოგიებით, გამოირჩეოდა ალექსანდრე ჭავჭავაძის მამული. ეს პროცესები მევენახეობა-მეღვინე-

ობისთვის უფრო მეტად ხელშესახები გახდა 1880-იანი წლებიდან, როდესაც საუფლისწულო მამულების დეპარტამენტი მასიურად შეისყიდა კახელი თავადების მამულები, მათ შორის, მუკუზანსა და ზეგაანში და სწრაფი ტემპებით დაიწყო ვენახებისა და მარნების მოდერნიზება.

მოყურაულის უსახელოური - წითელი ღვინოა, რომელიც, შაქრიანობის მიხედვით, შეიძლება იყოს სამი სხვადასხვა კატეგორიის: მშრალი, ბუნებრივად ნახევრად მშრალი ან ბუნებრივად ნახევრად ტკბილი.

„მოყურაულის უსახელოური“ მიკრობონა მდებარეობს რაჭა-ლეჩხუმის რეგიონში, ცაგერის ადმინისტრაციულ მუნიციპალიტეტში. მოყურაულის უსახელოური შეიძლება დამზადდეს მხოლოდ მიკრობონაში მოწეული უსახელოური ჯიშის ყურძნიდან. ცნობილი ქართველი მეცნიერები - ნიკო კეცხოველი, მაქსიმე რამიშვილი და დიმიტრი ტაბიძე, 1960 წლის ამპელოგრაფიაში ადასტურებენ ივანე ჯავახიშვილის მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ უსახელოური კულტურულ ვაზის ჯიშების ფორმათა წარმოშობის ადგილობრივი კერიდან არის წარმოშობილი, ხოლო მისი სახელი წარმოშობილია ლეჩხუმში მდინარე ლაჭანურის მარჯვენა სანაპიროზე მდებარე სოფელ უსახელოდან.

ასურეთული შალა - წითელი მშრალი ღვინოა, ღია ლალისფერიდან მუქ ლალისფერამდე.

მიკრობონა მდებარეობს თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის სოფელ ასურეთში, მდინარე ალგეთის მარცხენა სანაპირო ზოლში; მიკრობონა მოიცავს სოფელ ასურეთის სავარგულებს. აღნიშნული ღვინო შეიძლება დამზადდეს მხოლოდ ასურეთული შალას მიკრობონაში მოწეული ასურეთული შავის ჯიშის ყურძნიდან. ვაზის ძველი ენდემური ჯიშები - ასურეთული შავი, ძველი ასურეთის ნასახლარზე, ტყეში იპოვა გერმანელმა ოტო შალლმა, რომელმაც ის გააკულტურა და გაამრავლა. გერმანელებმა მისგან დააყენეს ღვინო, რომელსაც მოგვიანებით, ოტო შალლის პატივსაცემად, „შალა“ უწოდეს.

ოკამი - მშრალი ღვინოა, რომელიც შეიძლება იყოს თეთრი ან წითელი. „ოკამი“ თეთრი ღია ჩალისფერიდან ჩალისფერამდეა, ხოლო წითელი - ლალისფერია.

მიკრობონა მდებარეობს შიდა ქართლის მევენახეობის ზონის ცენტრალურ ნაწილში, მდინარე მტკვრის მარჯვენა და მარცხენა მხარეს და მოიცავს კასპის მუნიციპალიტეტის მევენახეობისათვის ხელსაყრელ ნიადაგობრივ-კლიმატური პირობების არეალს. ღვინო „ოკამი“ თეთრი - შეიძლება დამზადდეს მხოლოდ ოკამის მიკრობონაში მოწეული ჩინურის და/ან გორული მწვანეს ჯიშის ყურძნიდან, ღვინო „ოკამი“ წითელი - შეიძლება დამზადდეს მხოლოდ ოკამის მიკრობონაში მოწეული შავკაპიტოს ჯიშის ყურძნიდან და დაუშვებელია სხვა ჯიშების გამოყენება. მევენახეობა-მეღვინეობა ოკამის მიკრობონაშიც უხსოვარი დროიდანაა. აქაური მეღვინეები, ოდითგანვე, წურავდნენ ყურძენს საწინახელოში და მიღებულ თვითნადენ ტკბილს ქვევრებში ადუღებდნენ. ამ მხარეში, მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარებაში განსაკუთრებული წვლილი მიუძღვით ივანე მუხრანბატონს (მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარი) და თენგიზ კეკელიძეს, რომელმაც 1965 წელს დააარსა ოკამის ღვინის ქარხანა და იყო მისი პირველი დირექტორი.

ამ ეტაპზე, საქართველოში დახევისგ-ჩიხებუღია დაცული ადგილწარმოშობის დასახელების შემდეგი ღვინოები: ქინძმახაული, მანავი, კახეთი, ნაფაჩეული, თეღიანი, მუკუზანი, წინანდაი, ახაშენი, გუჯაანი, ხვანჭკაჩა, ატენი, სვიხი, ვაზისუბანი, კახენახი, ციბაანი, ცვიში, ყვახელი, კოტეხი, ხაშმის საფეხავი, ბოდნისი, საღინოს ოჯაღეში, ახმეცა, წაჩაფი, ახოები, მალხაანის ქიხი, მოყურაულის უსახელოური, ზეგაანი, ასურეთული შალა და ოკამი.

2023 წელს, ვენახების კადასტრის პროგრამა დასავლეთ საქართველოს მევენახეობის რეგიონებში განხორციელდება

პროგრამა უკვე დასრულდა კახეთის, რაჭა-ლეჩხუმის, ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის, მცხეთა-მთიანეთისა და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონებში, სადაც ჯამურად, აღწერილია 45 312 ჰა ფართობის ვენახები.

2023 წელს, პროგრამა იმერეთის, სამეგრელოს და გურიის რეგიონებსა და აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში განხორციელდება, რითაც სრულად იქნება მოცული საქართველოს მევენახეობის რეგიონები.

ვენახების კადასტრი მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარების და ხარისხიანი ღვინის წარმოების ხელშეწყობის ერთ-ერთი მთავარი პირობაა. იგი უზრუნველყოფს რთველის პროცესის ორგანიზებულად და გამჭვირვალედ

ჩატარებას, ასევე ყურძნისეული პროდუქტების მიკვლევადაობას.

ვენახების კადასტრი, თითოეული ვენახის ნაკვეთის რეგისტრაციით იქმნება და მოიცავს ვენახში არსებულ ვაზის ჯიშებს, დარგვის თარიღს, ვენახის მდგომარეობას და ა.შ. ინფორმაციის შეკრება ხდება სავსე პირობებში, მევენახეების გამოკითხვით და აერო-ფოტოებზე გამოხატული ვენახის ნაკვეთების იდენტიფიკაციით.

ღვინის ეროვნული სააგენტო საქართველოს ვენახების კადასტრის პროგრამას 2014 წლიდან ახორციელებს. ვენახების კადასტრი აქვს ევროკავშირის წევრ ყველა იმ ქვეყანას, სადაც მევენახეობა-მეღვინეობის ინდუსტრია განვითარებულია.

სახელმწიფოსთვის პრიორიტეტია, რომ ქართული ალკოჰოლიანი სასმელების ხარისხი საქართველოს სტანდარტებს აკმაყოფილებდეს

ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მეხუზლა და სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსი ზურაბ ჩეკურაშვილი ალკოჰოლიანი სასმელების სარეალიზაციო ქსელების წარმომადგენლებს შეხვდნენ და ადგილობრივ ბაზარზე რეალიზაციისთვის განკუთვნილი, საქართველოში წარმოებული ალკოჰოლიანი სასმელების სავალდებულო სერტიფიცირების საკითხები განიხილეს.

ალკოჰოლური სასმლის მწარმოებელი ან რეალიზაციის განმახორციელებელი პირი, ადგილობრივ ბაზარზე პროდუქციის რეალიზაციისას, ვალდებულია იქონიოს პროდუქციის შესაბამისობის სერტიფიკატი, რომელსაც სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტო აკრედიტებული ლაბორატორიის მიერ გაცემული ოქმის საფუძველზე გაცემს.

„მეღვინეობის დარგის განვითარების პარალელურად, დღის წესრიგში დადგა საჭიროება, რომ უფრო მეტად იყოს დაცული ადგილობრივი ბაზარი და ყველა მწარმოებელი იყოს თანაბარი კონკურენციის პირობებში. მომხმარებელთა ინტერესების დაცვის მიზნით კი, გაძლიერდეს მიკვლევადაობის ინსტრუმენტები. სავაჭრო ქსელების წარმომადგენლები ვალდებულია

არიან მწარმოებლებს მოსთხოვონ შესაბამისობის სერტიფიკატი და ისე მოახდინონ რეალიზაცია. აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ მიმდინარე წლის 1 იანვრიდან დღემდე, ღვინის ეროვნული სააგენტოს, ადგილობრივი ბაზრისთვის, შესაბამისობის სერტიფიკატი გაცემული აქვს 100-მდე კომპანიის მიერ წარმოებულ 800 ათასამდე ბოთლზე, რაც ღვინის მწარმოებლების აქტიურობაზე მიუთითებს“, - აღნიშნა ლევან მეხუზლამ.

„ბოლო წლებში, ქვეყნის გარეთ ქართული ღვინის იმიჯი მნიშვნელოვნად ამაღლდა. სააგენტოსთვის პრიორიტეტული და მნიშვნელოვანია ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესებიც მაქსიმალურად იყოს დაცული. სურსათის ეროვნული სააგენტო მიესალმება ბიზნესსექტორთან აქტიურ კომუნიკაციას და მზად არის მათთან თანამშრომლობისთვის“, - აღნიშნა ზურაბ ჩეკურაშვილმა.

ქართული ღვინისა და სხვა ალკოჰოლიანი სასმელების ხარისხის კონტროლის გაძლიერების მიზნით, საკანონმდებლო ცვლილება ძალაში 2023 წლის 1 იანვრიდან შევიდა. შესაბამისი ცვლილებები „ვაზისა და ღვინის შესახებ საქართველოს კანონში“ 2021 წელს განხორციელდა. ამ დრომდე, სავალდებულო სერტიფიცირება საქსპორტო პროდუქციას სრულად, ხოლო ადგილობრივ ბაზარზე მხოლოდ ადგილწარმოშობის ღვინოებსა და ჭაჭას ეხებოდა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „საქართველოს მელიორაცია“ შიდა ქართლში, ზედა რუს სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციას ახორციელებს

შპს „საქართველოს მელიორაცია“ ქვემო ქართლში, ახალი სადახლოს სარწყავი სისტემის მაგისტრალურ არხზე სარეაბილიტაციო სამუშაოებს ახორციელებს

ქარელის მუნიციპალიტეტში, მაგისტრალური არხის რეაბილიტაცია მიმდინარეობს, რაც, ჯამში, 52 კმ სიგრძის მაგისტრალური და წყალგამანაწილებელი არხების აღდგენასა და მონოლითური რკინაბეტონით მოპირკეთებას, 7 კმ-მდე დახურული ქსელის მოწყობასა და სხვადასხვა ჰიდროტექნიკური ნაგებობის მონტაჟს ითვალისწინებს.

დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი, შპს „საქართველოს მელიორაციის“ გენერალურ დირექტორ თენგიზ ნასარიძესთან და მსოფლიო ბანკის „ირიგაციისა და მიწის ბაზრის განვითარების პროექტის მენეჯერ ლალი დურმიშიძესთან ერთად გაეცნო.

„ჩვენთვის უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა, რომ ფერმერებმა წყალი სტაბილურად მიიღონ და შეძლონ საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობის ზრდა, როგორც ერთწლიან, ისე მრავალწლიან კულტურებზე. მსოფლიო ბანკის პროექტები, რომელიც მაგისტრალური და შიდა გამანაწილებელი ქსელების რეაბილიტაციას ემსახურება, უკანასკნელი 7-8 წელია ხორციელდება; ასეთი პროექტებით შევძელით, რომ წყალზრუნველყოფილი ფართობების რაოდენობა 40 000-დან 160 000 ჰექტარამდე გაგვიზარდა. სწორედ ამ პროექტების დამსახურებაა, რომ ჩვენი ფერმერები უფრო მეტ ტერიტორიაზე ღებულობენ წყალს სტაბილურად“, - განაცხადა გიორგი ხანიშვილმა.

ჩატარებული სარეაბილიტაციო სამუშაოები სარწყავი სისტემის გამართულად ფუნქციონირებას უზრუნველყოფს. შედეგად, მარნეულის მუნიციპალიტეტში სასოფლო-სამეურნეო ფართობები შეფერხების გარეშე მოიწივება. პროექტი, რომლის ღირებულებაც 500 ათასი ლარია, გასული წლის სექტემბერში დაიწყო და მიმდინარე წლის პირველ კვარტალში დასრულდება.

მუშაების სამუშაოები. შპს „საქართველოს მელიორაციის“ გენერალური დირექტორი თენგიზ ნასარიძე, ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან ერთად, საირიგაციო სისტემის სარეაბილიტაციო და სამშენებლო პროცესს გაეცნო.

დღეის მდგომარეობით, ქვეყნის მასშტაბით, 60 მლნ ლარის ღირებულების სამელიორაციო ინფრასტრუქტურული პროექტები მიმდინარეობს, რომელთა დასრულების შემდეგ, დამატებით, 7 540 ჰექტარზე მეტი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი გახდება წყალზრუნველყოფილი, სარწყავი წყლის მიწოდება 900 ჰექტარზე გაუმჯობესდება, ხოლო დრენირებული მიწის ფართობი 900 ჰექტარით გაიზრდება.

მაგისტრალურ არხზე მოწყობილი წყალგამტარის რეაბილიტაცია ავარიული წყალსაგდების, ჩამქრობი ჭის, მილსადენისა და გაბიონის კედლების მოწყობას ითვალისწინებს, ასევე განხორციელდება ფერდზე კოროზიის საწინააღმდეგოდ და-

**საბაჩაშოს
განვითარების
მოქმედი
მეურნეობის
ფარგა პროდუქციით
ქსელური მარკეტინგის
აბაჩაშოს**

„ახალი ქართული პროდუქტი“ სოფლის განვითარების სააგენტოს ბენეფიციარია. მისი დირექტორის დავით როჭიკაშვილის თქმით, სოფლის განვითარების სააგენტო მათ კომპანიას საქმიანობის განვითარებაში დაეხმარა.

„მეურნეობის შექმნა საკუთარი ძალებით დავინწყეთ, შემდეგ სოფლის განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსებით ვისარგებლეთ, ავიღეთ იაფი სესხი მინიმალური

პროცენტით, რაც ძალიან მნიშვნელოვანი იყო საქმიანობის განვითარებისათვის“, - აღნიშნავს დავით როჭიკაშვილი.

საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში მოქმედი, კომპანიის „ახალი ქართული პროდუქტი“, მეურნეობის ფერმაში დღეობდა 20,000-მდე კვერცხი ინარმოება, რომელთა რეალიზაცია თითქმის ყველა ქსელური მარკეტის საშუალებით ხორციელდება.

**სახელმწიფო
პროგრამის
შეხვედრით
ქართული ჩაი
„გრინგოლდი“
შეიქმნა**

„დაახლოებით 5 წლის წინ, მეგობართან ერთად, ჩაის მიტოვებული პლანტაციის აღდგენა გადავწყვიტეთ. თავდაპირველად, მცირე ასაკის გამო, ჩვენს იდეას სერიოზულად არავინ აღიქვამდა. თუმცა, ყოველთვის ვგრძნობდით, რომ კარგ საქმეს ვაკეთებდით და ნატურალურ პროდუქტს ვქმნიდით. შესაბამისად, უდიდესი მოტივაციისა და საქმისადმი სიყვარულის ნყალობით, შევძელით და პოზიტიურ შედეგს მივაღწიეთ“- აღნიშნავს ახალგაზრდა ფერმერი, შპს „გრინგოლდის“ დამფუძნებელი ნიკა სიორიძე.

ნიკა სიორიძე მნიშვნელოვნად მიიჩნევს სოფლის განვითარების სააგენტოს ფინანსურ მხარდაჭერას. მისი თქმით, ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამამ შესაძლებლობა მისცა ობურგეთის მუნიცი-

პალიტეტში, 25 ჰა-ზე ჩაის პლანტაცია აღედგინა, ხოლო შეღავათიანი აგროკრედიტის მეშვეობით, ჩაის გადამამუშავებისათვის საჭირო ძვირადღირებული დანადგარების შეძენა და საწარმოს აშენება შეძლეს.

„გრინგოლდი“ აწარმოებს ეკოლოგიურად სუფთა, მდიდარი სურნელისა და დახვეწილი გემოს ჩაის, რომელი ხელით დაკრეფილი ორ-სამფოთლიანი ნაზი დუყებისაგან მზადდება. ჩაის გადამამუშავება კლასიკური ტექნოლოგიით ხდება და სრულად გადის პროცესით გათვალისწინებულ ყველა საფეხურს. კომპანია პროდუქციის რეალიზაციას როგორც ადგილობრივ ბაზარზე, ასევე ევროკავშირის ქვეყნებში ახორციელებს.

**სახელმწიფო
შეხვედრით
საწარმო
თხილის ქსოვის
აზიის, ევროპის
და სამხრეთ
ამერიკის ქვეყნებში
ახორციელდა**

„სახელმწიფო თანადაფინანსების პროექტებმა რეალურად მოგვცა ის, რომ დღეს გვაქვს წარმოება და მსოფლიოს თითქმის ყველა კონტინენტზე ვახორციელებთ ადგილობრივი წარმოების თხილის ექსპორტს“, - აღნიშნავს კომპანია „nuts.ge“-ს ხელმძღვანელი მამუკა ბერიაშვილი.

სოფლის განვითარების სააგენტოს ხელშეწყობით, ზუგდიდში, კომპანიის „nuts.ge“ თხილის გადამამუშავებელი საწარმო 2017 წლიდან საქმიანობს. კომპანიამ თხილის

გადამამუშავებელი საწარმოს მოსაწყობად ჯამურად, 2 მლნ ლარზე მეტის ინვესტიცია განახორციელა, საიდანაც 500,000 ლარზე მეტი სოფლის განვითარების სააგენტოს გრანტია, 600,000 ლარზე მეტი კი, შეღავათიანი აგროკრედიტი. საწარმოში, სადაც 2,000 ტონამდე პროდუქციის გადამამუშავება შესაძლებელია, 50 ადამიანი დასაქმებული. წარმოებული პროდუქციის ექსპორტი აზიის, ევროპის და სამხრეთ ამერიკის ქვეყნებში ხორციელდება.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მხარდაჭერითა და სოფლის განვითარების სააგენტოს ორგანიზებით, გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში, ქალაქ ბერლინში გაიმართულ საერთაშორისო გამოფენაში FRUIT LOGISTICA 2023 თოთხმეტა ქართულმა კომპანიამ მიიღო მონაწილეობა

სოფლის განვითარების სააგენტომ, გერმანიის ეკონომიკურ გაერთიანებასთან თანამშრომლობით, გამოფენაზე ხილისა და ბოსტნეულის მწარმოებელი ის კომპანიები წარადგინა, რომელთა პროდუქტებიც ევროკავშირის სტანდარტებს სრულად აკმაყოფილებს

საერთაშორისო გამოფენაზე FRUIT LOGISTICA 2023, საქართველოს სტენდზე წარმოდგენილი იყო კომპანიები: შპს აგროლინი, შპს ბლუბერდი, შპს გოლდენ ფარმსი, შპს ხონის პლანტაციები, შპს როიალ ბერი, შპს FCO, შპს სილქ აგრო ტექნოლოჯის, შპს ჰერბია, შპს ვეს ბესტ ბლუბერი პლანტი, შპს მამბოფროსტი, შპს სიდერი, შპს ბლუ გოლდ ჯორჯია, შპს მწვანე მდელო პროდუქცია

აღსანიშნავია, რომ გამოფენაში მონაწილეობდა შპს იმერეთის აგროზონა, რომელმაც სასათბურე მეურნეობების კლასტერის განვითარებისა და მებაღეობის სასწავლო-სადემონსტრაციო ცენტრის პროექტები წარადგინა. იმერეთის აგროზონის ორივე პროექტის მიმართ პოტენციური ინვესტორების მხრიდან მაღალი ინტერესი დაიქსირდა

FRUIT LOGISTICA ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე მასშტაბური საერთაშორისო გამოფენაა, რომელსაც ყოველწლიურად, 80,000-ზე მეტი ვიზიტორი ჰყავს. წელს გამოფენაში მონაწილეობა 87 ქვეყანამ და სოფლის მეურნეობის სექტორში მოქმედმა 2,000-მდე ადგილობრივმა და საერთაშორისო კომპანიამ მიიღო

FRUITLOGISTICA 2023 10 თებერვალს დასრულდა

საქართველოს ეროვნული პარკების ქსელი სხვადასხვა კატეგორიის საერთაშორისო სტანდარტით კეთილმოწყობილ 89 ბილიკს აერთიანებს, რომელთა სიგრძე თითქმის 1900 კილომეტრს წარმოადგენს. ბილიკებზე მოგზაურობა შესაძლებელია როგორც ფეხით, ისე ცხენით, ველოსიპედით და მანქანით. საქართველოს ეროვნულ პარკებში აღმოაჩენთ მდიდარ, უნიკალურ და განსხვავებულ ლანდშაფტებს, ფლორისა და ფაუნის მრავალფეროვნებას.

პოპულარული 10 ტერიტორიის მოთხოვნიანი ბილიკები

აწუნთა, თუშეთის დაცული ტერიტორიები

- სიგრძე: 53 კმ ■ სირთულე: მარტივი/საშუალო, საფეხმავლო, საცხენოსნო
- ხანგრძლივობა: 4 დღე

არნახულად ლამაზი ბუნება, ტრადიციების ნამდვილი კერა, საოცრად თბილი გარემო, ხალხი და ძალიან მრავალფეროვანი შთაბეჭდილებები - ეს თუშეთია! ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული მარშრუტი მოლაშქრეთათვის, სოფელ ომალოში მდებარე ვიზიტორთა ცენტრიდან იწყება და გაივლის პირიქითის ხეობას, სადაც მოინახულებთ ულამაზეს სოფელ დართლოს თავისი ძველი ციხე-სახლებითა და არქიტექტურით. ასევე, სოფელ ფარსმას და მის უძველეს კოშკებს. სოფელ გირევს და სოფელ ჭონთიოს ნასახლარებს. ამის შემდეგ ბილიკი ადის აწუნთის უღელტეხილზე, საიდანაც თუშეთის და ხევსურეთის ულამაზესი ბუნების ზღაპრული ხედები იშლება. აწუნთის უღელტეხილიდან ბილიკი გადადის ხევსურეთში და სოფელ მუცოს გავლით სრულდება შატილში.

შავი კლდეების ტბა, ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები

- სიგრძე: 42 კმ ■ სირთულე: რთული, საფეხმავლო, საცხენოსნო
- ხანგრძლივობა: 3 დღე

საქართველოსა და კავკასიაში პირველი დაცული ტერიტორია, ლანდშაფტები და ბუნება, რომელიც მსოფლიოს მრავალ მეცნიერს იზიდავს - ეს ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიებია! შავი კლდეების ტბის ბილიკი საქართველოში არსებული ბილიკებიდან ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესოა და გამოირჩევა ალაზნის ველისა და კავკასიონის მთების ულამაზესი ხედებით. ბილიკზე მოგზაურობისას გზად რცხილნარის უნიკალურ კორომებს გაივლით, რაც კავკასიაში საკმაოდ იშვიათობაა. თუ ადრე გაზაფხულზე იმოგზაურებთ კახეთის ენდემს „მრგვალ ნამალას“ აღმოაჩენთ, რომელიც შეტანილია წითელ წიგნებში. ამავე მარშრუტზე შეგხვდებათ გამყინვარების დროინდელი პატარ-პატარა ტბები და ჯადოსნური ბუნების მიერ მოქარგული ჭაობები. მთავარ სანახაობას კი, შავი კლდეების ტბა წარმოადგენს. აღნიშნულ ტურზე ვიზიტორის თვალწინ იცვლება ზღაპრული ბუნება 400 - დან 3500 მ. სიმაღლემდე. შესაძლებელია შეხვდეთ ცხოველთა სამყაროს იშვიათ წარმომადგენლებს.

უთხოვარი და ტბა ტბიყალი, კინტრიშის დაცული ტერიტორიები

- სიგრძე: 32 კმ ■ სირთულე: საშუალო, საფეხმავლო, საცხენოსნო
- ხანგრძლივობა: 1 დღე (ერთი მიმართულება)

საქართველოს ულამაზეს საზღვაო კურორტ ქობულეთის სანაპიროდან სულ რაღაც 24 კმ-ში კინტრიშის ეროვნული პარკი მდებარეობს, რომელიც UNESCO-ს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის ნუსხაშია შესული. ტბა ტბიყელის მარშრუტი კინტრიშის ეროვნულ პარკში ლაშქრობის მოყვარულთათვის პოპულარულ მიმართულებას წარმოადგენს. მარშრუტი იწყება ცხემვანის ვიზიტორთა თავშესაფრიდან, სოფ. დიდვაკეში და მიემართება დიდხოვანი უთხოვრისაკენ, რომელიც მესამეული პერიოდის ერთ-ერთი რელიქტური სახეობაა და საქართველოს წითელ ნუსხაშია შეტანილი. უთხოვარი ერთადერთი წიწვოვანი სახეობაა, რომლის ნაყოფიც არ არის გირჩი. გზა გრძელდება ტბიყელის ტბისაკენ, რომელიც ზღვის დონიდან 1,900-2,000 მეტრის სიმაღლეზე მდებარეობს. ტბას აქვს მოგრძო, ოვალური ფორმა. ტბა ზამთარში იფარება თოვლით და ყინულით.

პანორამების ბილიკი, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი

- სიგრძე: 34 კმ ■ სირთულე: რთული, საფეხმავლო, საცხენოსნო
- ხანგრძლივობა: 2 დღე

გაემგზავრეთ საქართველოს გამორჩეულ კურორტ ბორჯომში, რომელიც სახელგანთქმულია მსოფლიოში ცნობილი მინერალური წყლით და აღმოაჩინეთ ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ეროვნული პარკი. ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის დალაშქვრა, წელიწადის ნებისმიერ დროს კარგი იდეაა - პანორამების ბილიკი კი ერთ-ერთი გამორჩეული მიმართულებაა. ბილიკი წრიულია და მისი სიგრძეა 34 კმ. სწორედ ამიტომაც მის დასალაშქრად 2 დღის დაყოფა აუცილებელი ასე, უკეთ გაცნობით ბილიკის უნიკალურობას, დატკბებით ბუნებით, ისუნთქებთ სუფთა ჰაერს და აღმოაჩენთ ბილიკის ყველა საიდუმლოს. „პანორამების ბილიკი“ განსაკუთრებული სილამაზით გამოირჩევა. ნელ-ნელა მიიწევთ სიმაღლეებისკენ და ალპურ ტყეებში გადაინაცვლებთ, რომლებსაც ადამიანის ხელი არ შეხებია. ბილიკებიდან იშლება წიწვოვანი ტყეების საოცარი ხედები, სადაც ბინადრობს ეროვნული პარკის სიამაყე - კეთილშობილი ირემი.

თრუსოს ხეობა, ყაზბეგის ეროვნული პარკი

- სიგრძე: 25 კმ ■ სირთულე: საშუალო ■ ხანგრძლივობა: 6 სთ

ცაში აზიდული მყინვარწვერი, საქართველოს სავიზიტო ბარათი - გერგეთის სამება, ულამაზესი ჩანჩქერები, ალპური მდელოები, თოვლით დაფარული მწვერვალები - ყაზბეგის ეროვნულ პარკში მოგზაურობისას სწორედ ამ ჯადოსნურ ადგილებს აღმოაჩენთ. თრუსოს ხეობა - მდებარეობს მდინარე თერგის ხეობაში, კავკასიონის ჩრდილოეთ კალთაზე, კავკასიონის მთავარ წყალგამყოფ ქედსა და ხოხის ქედს შორის. ხეობაში გვხვდება ისტორიულ-კულტურული ძეგლები, ნასოფლარები, მინერალური წყლებიდან გამოლექილი ტრავერტინები, მყინვარული და მდინარეული ნაფენები, ფრაგმენტულად გვხვდება არყის ტყეები. თრუსოს ხეობის ბილიკი იწყება სოფ. კობიდან და სამანქანო გზით მიუყვება თრუსოს ხეობას, გაივლის თრუსოს ხეობის სოფლებს და სრულდება სოფელ სუატისში. ბოლო 18 კმ-ის გავლა, სოფელი ოქროყანიდან სოფელ სუატისამდე, შესაძლებელია როგორც მანქანით, ასევე ფეხით.

სამეფო ქედის ბილიკი - ალგეთის ეროვნული პარკი

- სიგრძე: 16 კმ ■ სირთულე: საშუალო
- ხანგრძლივობა: 5-6 საათი

როცა უბრალოდ ქალაქ გარეთ გასურს გასვლა, თან ახლოს და თან ბუნებასა და სიმშვიდეში - თბილისიდან 1 საათის სავალ მანძილზე, ალგეთის ეროვნულ პარკს შეგიძლიათ ესტუმროთ. ეროვნული პარკის მთავარი შესასვლელი მანგლისის ღვთისმშობლის მინდინების საკათედრო ტაძართან მდებარეობს. აქედანვე იწყება 16 კილომეტრიანი, წრიული ტურისტული ბილიკი „სამეფო ქედი“, რომელიც საპიკნიკე ადგილის მიმართულებით, ულამაზესი მართალხევის გავლით სოფელ დიდ ნამტვრისამდე გრძელდება. თუ ფეხით მოგზაურობა სიამოვნებას განიჭებს, აქ ერთდროულად რამდენიმე შეგრძნებით აივსები. 5-6 საათის განმავლობაში მიუყვები ბილიკს, ტკბები ბუნებით, ფიქრებში იკარგები და გრძნობ, როგორ ხდები საოცარი ბუნების ნაწილი. ბილიკზე არსებული გადმოსახედეებიდან დანახული ალგეთის ეროვნული პარკის ხეობა და შერეული ტყით დაფარული მთაგორიანი ხედეები წარმოუდგენელი შთაბეჭდილებებით აგავსებთ.

ნაბლნარის ბილიკი - მტირალას ეროვნული პარკი

- სიგრძე: 7 კმ ■ სირთულე: მარტივი ■ ხანგრძლივობა: 1 დღე

მტირალას ეროვნული პარკი, უნიკალური და განსაკუთრებული ბუნებით, საერთაშორისოდ არის აღიარებული, იგი UNESCO-ს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის ნუსხაშია შესული. პარკის ტერიტორიაზე შეგიძლიათ ისიამოვნოთ ერთ და ორდღიანი საფეხმავლო მარშრუტებით. სპეციალურად გამოყოფილ ადგილებში კი, კოცონთან პიკნიკის მოწყობის არაჩვეულებრივი შესაძლებლობა გექნებათ. ველური ბუნების ნიაღში ხეტიალი, ფრენა ზიპ-ლაინით და საკუთარი თავის გამოცდა „თოკების პარკის“ ხის ლაბირინთებში - მტირალას ეროვნული პარკი დაუვიწყარი მოგონებების შექმნის ადგილია. თუ ოდესმე გიოცნებიათ ჯუნგლებში ხეტიალზე, მტირალას ეროვნულ პარკში ამ ოცნებას აისრულებთ.

პანტიშარა-დათვისხევი-ბულა მოედანი-მიჯნისყურა - ვაშლოვანი

- მანძილი: დედოფლისწყაროდან 170 კმ ■ სირთულე: რთული ■ ხანგრძლივობა: 1 დღე
- გაშლილი ველები, მედიდური კლდეები, ნახევარუდაბნო, ქურციკების სამფლობელო, პირველყოფილი, ველური ბუნებრივი ლანდშაფტები, ამ ყველაფერს ვაშლოვანის ეროვნულ პარკში აღმოაჩენთ. განამარხებული ფლორა-ფაუნა, რომელიც

საქართველოს ისტორიაში გამოგზაურებთ, მარშრუტის ერთ-ერთი მთავარი ღირსშესანიშნაობაა. გაემართებით ვაშლოვანის გადასახედისკენ, საიდანაც ვაშლოვანის ქვაბულისა და საკმლისხიანი კორომების ნახვაა შესაძლებელი. პანტიშარას ხეობის გავლის შემდეგ, სამუხის ველისკენ გაემართებით, სადაც, თუ გაგიმართლათ, ქურციკების დანახვას შეძლებთ.

ჯავახეთი - ბულდაშენის ტბის ბილიკი

- სიგრძე: 4 კმ ■ სირთულე: მარტივი, საფეხმავლო ■ ხანგრძლივობა: 1.5 - 2 სთ

ჯავახეთი განსაკუთრებული ისტორიული წარსულის მქონე მხარეა. ის გამორჩეული და მიმზიდველი ბუნების, ისტორიის, კულტურის და ეთნიკური მრავალფეროვნების უნიკალური კომბინაციაა. ჯავახეთი ტბების მხარეა. აქ მაღალმთიან, ძირითადად უტყეო ლანდშაფტში არაერთი მცირე და საშუალო ზომის ტბაა წარმოქმნილი, მათ შორის - საქართველოს ყველაზე დიდი ტბა - ფარავანი. ბულდაშენის ტბა ერთ-ერთი გამორჩეული სალაშქრო მიმართულებაა. ბულდაშენის ტბისკენ მიმავალ გზაზე შეგიძლიათ სოფელი გორელოვკაც მოინახულოთ, სადაც დუხობორების ფერადი და განსხვავებული არქიტექტურით დატკბებით. ბუნებაში განტვირთვისა და მოგზაურობის მოყვარულთათვის ბულდაშენის ტბა ერთ-ერთი საუკეთესო ადგილია. გარემო გამოირჩევა გადამფრენი ფრინველების სიმრავლითა და ხელუხლებელი სანაპიროთი.

მაჭახელა მთავარანგელოზის ბილიკი

- სიგრძე: 15.7 კმ ■ სირთულე: მარტივი, სამანქანოსთან ინტეგრირებული საფეხმავლო ■ ხანგრძლივობა: 1 დღე

მაჭახელას ეროვნული პარკი - აჭარაში ერთ-ერთი გამორჩეულად საინტერესო ადგილია. აქ თქვენ საშუალება გაქვთ, იმოგზაუროთ ველოსიპედით ან ფეხით და მოინახულოთ ისტორიულ-ეთნოგრაფიული არტეფაქტები. მაჭახელას ეროვნული პარკის მთავარი სიმდიდრე მისი უნიკალური ბუნებაა. ნაბლის, ნიფლისა და რცხილის ხეები მთავარანგელოზის მთის ბილიკზე თქვენი მთავარი მეგზურები იქნებიან. მთიდან კი, საოცარი პანორამული ხედებით დატკბებით. ადგილობრივი მოსახლეობა და მათთან ურთიერთობა მაჭახელას ეროვნული პარკში მოგზაურობას განსაკუთრებულ ელფერს სძენს.

ბალჩუაი კულტურების მავნე ორგანიზმები

ბალჩუაი კულტურები - საბამთრო, ნესვი, გოგრა, კიტრი, ყაბაყი და სხვა, გომინსებრთა ოჯახის წარმომადგენელია

ბალჩუაი კულტურებში 1000-ზე მეტი სახეობა შედის. მათ სამშობლოდ ითვლება აზიის, აფრიკის, ამერიკის ტროპიკული და სუბტროპიკული ქვეყნები. ისინი სითბოს მოყვარული და გვალვამძლე მცენარეებია, აქვთ ხანგრძლივი სავსებეცხვი პერიოდი, კარგად ხარობენ ყამირსა და ნასვენ მიწებზე, მსუბუქი მექანიკური შედგენილობის ნიადაგებზე.

ბალჩუაი კულტურები მოჰყავთ სასურსათო, საკვები და ტექნიკური მიზნებისთვის. ისინი დიდი რაოდენობით შეიცავენ შაქრებს, A, B, C ვიტამინებს, გოგრის თესლი შეიცავს 50%-მდე ზეთს.

ბალჩუაი კულტურებიზიანდება სხვადასხვა მავნე ორგანიზმებით (დაავადებებით, მავნებლებით, სარველებით). დაავადებებიდან აღინიშნება სოკოვანი, ბაქტერიული და ვირუსული დაავადებები.

- **სოკოვანი დაავადებებიდან გავრცელებულია:** ანთრაქნოზი (*Colletotrichum lagenarium* (Pass.) El. et Hals.), ფუზარიოზული ქვნობა (*Fusarium oxysporum* Schlecht. Emend Snyd et Hans.), ქრაქი (*Pseudoperonospora cubensis* Berk. Et Curt.), ნაცარი (*Podosphaera xanthii* Braun.), ასკოქიტოზი (*Ascochyta melonis* Pot.), ნაცრისფერი ობი (*Botrytis cinerea* Pers.), ალტერნარიოზი (*Alternaria cucumerina* Ell. et Ev.), რიზოქტონიოზი (*Rhizoctonia solani* Kuhn.), ქეცი (*Cladosporium cucumerinum* Ellis.) და სხვ; ბაქტერიულიდან - კუთხოვანი ბაქტერიული ლაქიანობა (*Pseudomonas syringae* pv. *Lachrymans*), ბაქტერიული ქვნობა (*Erwinia tracheiphila* Smith.); ვირუსულიდან - კიტრის ჩვეულებრივი და მწვანე მოზაიკის ვირუსი.
- **ბალჩუაი კულტურების ძირითადი მავნებლებია:** ბაღჩის ბუგრი (*Aphis gossypii* Glov.), აბლაბუდიანი ტკიპა (*Tetranychus urticae* Koch.), მავთულა და ცრუმავთულა ჭიები, ნესვის ბუზი (*Myiopardalis pardalina* Biget.), თამბაქოს თრიფსი (*Thrips tabaci* Lind.) და სხვ.
- **ბალჩუაი კულტურებში გავრცელებულია სხვადასხვა სარველები:** ღიჭა (*Sonchus arvensis* L.), ღორის ქადა (*Lactuca serriola* L.), ჯიჭაყა (*Amaranthus retroflexus* L.), ნაცარქათამა (*Cheopodium album* L.), ძაღლყურძენა (*Solanum nigrum* L.), დანდური (*Portulaca oleracea* L.), ბურჩხა (*Echinochloa crus-galli* (L.) R. et Sch.), მწვანე ძურწა (*Setaria viridis* (L.) P.B.) და სხვა.

ანთრაქნოზი - COLLETOTRICHUM LAGENARIUM (PASS.) EL. ET HALS

ავადდება გოგროვანთა (საბამთრო, ნესვი, კიტრი, გოგრა) ფოთლები, ნაყოფები სხვადასხვა სიძლიერით. დაავადება ფოთლებზე ჩნდება მოყვითალო ლაქების სახით, რომლებიც შემდეგში ადვილად ხმება და იშლება; ნაყოფი სიმწიფის პერიოდში ავადდება, ჯერ ქვედა, ხოლო შემდეგ ზედა მხრიდან იფარება სხვადასხვა ზომის ლაქებით, რომლებზეც მეჭეჭები ვითარდება. დაავადებული ნაყოფები ლპება. სოკო ძლიერ ვითარდება 22-27°C ტემპერატურაზე. დაავადებას ხელს უწყობს ჰაერის მაღალი ტენიანობა.

თამბაქოს თრიფსი - THRIPS TABACI LIND.

ძლიერ საშიში მავნებელია ღია და დახურული გრუნტის. ყვითელი, ყავისფერი, ვიწრო ფორმის მწერი; იმაგო ნუნით აზიანებს ფოთლებს, რომლებზეც ჩნდება გამჭვირვალე ლაქები; იზამთრებს ნიადაგში ან მცენარულ ნარჩენებზე. ოპტიმალური ტემპერატურა თრიფსის განვითარებისათვის 25-30°C-ია. წელიწადში იძლევა 3-5 თაობას, დახურულ გრუნტში - 6-8 თაობას.

ნესვის ბუზი - MYIOPARDALIS PARDALINA BIGET

ძირითადად აზიანებს ნაყოფებს, მათზე ჩნდება წვრილი, ამობურცული ლაქები, დაზიანებული ნაყოფები ლპება. იზამთრებს ნიადაგში ჭურჭის სახით; გაზაფხულზე ბუზების გამოფრენა იწყება ნესვის ყვავილობის დროს; ბუზი ჩხვლელს ფოთოლს ან ნაყოფს და წვენი იკვებება. კვერცხვის დასადებად იგი არჩევს კაკლისოდენა ნაყოფს. მატლები ზრდის დასრულების შემდეგ ჩადიან ნიადაგში დასაჭურებლად. წელიწადში იძლევა 3 თაობას.

ქრაქი - PSEUDOPERONOSPORA CUBENSIS BERK. ET CURT.

საშიში დაავადებაა; სოკო ავადებს გოგროვანებს როგორც ღია, ისე დახურულ გრუნტში. ფოთლის ზედაპირზე ჩნდება მოყვითალო ფერის კუთხოვანი ლაქები, რომლებიც შემდეგ დიდდება და ერთიანდება. მაღალი ტენიანობის დროს ფოთლის ქვედა მხარეს წარმოიქმნება მონაცრისფრო ფიფქი, რაც სოკოს ნაყოფიანობას წარმოადგენს. ფოთლები მუქდება და ხმება.

ბაღჩის ბუგრი - APHIS GOSSYPHII GLOV.

ბუგრები სახლდებიან ფოთლის ქვედა მხარეს, წუნნიან უჯრედის წვენს, რის შედეგად ფოთლები ხუჭუჭდება, ყლორტები დეფორმირდება, ყვავილები და ნასკვები ცვივა. ზიანის მომტანია იმაგო და მატლი. ბუგრები ითვლებიან მოზაიკის ვირუსის გადამტანებად. ბუგრების გავრცელებას ხელს უწყობენ სარველები, ზამთრობენ მცენარის ნარჩენებზე. ბაღჩის ბუგრი მოყვითალო ან მომწვანო, უფროსი ასაკის ბუგრი არის ფრთიანი და უფროთ. მატლი ღია მწვანეა, შემდეგ კი მოყვითალო-მწვანე ფერს იღებს. წელიწადში 15-20 თაობას იძლევა.

აბლაბუდიანი ტკიპა - TETRANYCHUS URTICAE KOCH.

ძლიერ საშიში მავნებელია, იგი გაზაფხულზე კვერცხებს დებს ფოთლის ქვედა მხარეზე და აბამს აბლაბუდას

ქსელში; ტკიპა და მისი მატლები წუნნიან ფოთლებს, ფოთლის და ნაყოფის ყუნწებს, აჩენენ მათზე წინწკლებს, ფოთლები უფერულდება და ცვივა. ძალიან საშიშია დახურულ გრუნტში. განსაკუთრებით მაღალია მავნეობა ცხელ ამინდში. სეზონზე იძლევა 10 თაობას, დახურულ გრუნტში 15 თაობას. ტკიპა პატარა ზომისაა, მოყვითალო-მწვანე ფერის, გადაზამთრებული მდედრი ტკიპები მოწითალო-სტაფილოსფერი; კვერცხები მომწვანო-მოყვითალო, მრგვალი, მცირე ზომის. ტკიპა იზამთრებს ნიადაგში, სარველებზე, მცენარულ ნარჩენებზე; მისი განვითარებისთვის ოპტიმალური ტემპერატურაა 25-30°C, ტენიანობა 35-55%, მაღალი ტენიანობა (80%) ხელს უშლის მის განვითარებას.

ღორის ქადა - LACTUCA SERRIOLA L.

ორწლიანი ბალახოვანი მცენარეა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან, ფესურა ვრცელდება ჰორიზონტალურად და ვერტიკალურად; ღერო სწორმდგომი, ეკლიანი, უხეში, სიმაღლე 60 - 150 სმ, შეიცავს რძისებრ სითხეს; ფოთოლი მჯდომარე მონაცრისფრო-მწვანე, დაკბილული; ყვავილედი კალათა, ყვავილი წვრილი ყვითელი, ყვავილობს ივნისს - სექტემბერში.

ლიჭა - SONCHUS ARVENSIS L.

მრავალწლიანი ფესვნაყარი სარევე-
ლაა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან,
სიმაღლით 150-170 სმ; ფესვი - მთავა-
რღერძა, ნიადაგში ვრცელდება 4 მ
-ზე, ჰორიზონტალურად - 1 მ -ზე; ღერო
- ეკლიანი; ფოთლები - დაკბილული;
ივითარებს ყვითელ, ბაბუნჯერას
მსგავს ყვავილებს. ერთ მცენარეზე ვი-
თარდება 6 000-20 000 ცალი. თესლის
სიცოცხლისუნარიანობა 5 წელი.

ნაცარქათამა - CHEOPODIUM ALBUM L.

ერთწლიანი, ბალახოვანი, საგაზა-
ფხულო სარეველაა. ფესვი - მთავა-
რღერძა; ღერო - სწორი, მომწვანო
- მონაცრისფრო, სიმაღლე 20-100 სმ;
ფოთლები - მორიგეობითი, კვერცხი-
სებურ-რომბისებური, დაკბილული; ყვა-
ვილედი თავთავისმაგვარი, ყვავილობს

ივლის-აგვისტოში. ერთ მცენარეზე ვი-
თარდება 100 000 თესლი; აღმოცენების
უნარს ინარჩუნებს 8 წელიწადს.

მწვანე კურა - SETARIA VIRIDIS (L.) P.B.

ერთწლიანი მარცვლოვანი სარევე-
ლაა. ფესვი - ფუნჯა; ღეროს სიმაღლე
20 - 100 სმ; ფოთოლი ლანცეტისე-
ბური, ყვავილედი - თავთავი, სიგრ-
ძით 3 - 12 სმ, ყვავილობს ივნისიდან
სექტემბრამდე, თესლმსხმიანობა
- ივლისიდან ოქტომბრის ბოლომდე,
ერთ მცენარეზე ვითარდება 2 300 მა-
რცვალი, თესლის სიცოცხლისუნარია-
ნობა 4 წელი.

ნაცარი - PODOSPHAERA XANTHII BRAUN.

აავადებს ყველა გოგროვანს. სიმპტო-
მები ვლინდება მოძველებულ, ხნიერ
ფოთლებზე, აგრეთვე ჩრდილში მყოფ

ფოთლებზე. ფოთლები ორივე მხრი-
დან დაფარულია ფიფქით, თითქოს
ტალკისებრი ფხვნილია. ძლიერი და-
ავადებისას ფიფქით იფარება ღერო,
ნაყოფები. ფოთლები ყვითლდება,
ყავისფერდება და ხმება. განსაკუთ-
რებით ძლიერ ვითარდება დაავა-
დება მსხმიანობის დასაწყისიდან,
აგრეთვე ხშირი ნარგაობის დროს.

ჭიჭლაყა - AMARANTHUS RETROFLEXUS L.

ერთწლიანი საგაზაფხულო სარევე-
ლაა. ფესვი - მთავარღერძა; ღერო
სწორი, მარტივი ან დატოტვილი, ღია
მწვანიდან მონითალომდე, სიმაღლე
20-150 სმ; ფოთლები კვერცხისებუ-
რ-რომბისებური; ყვავილედი - ცილი-
ნდრული, მწვანე ფერის, ყვავილობს
ივნის-სექტემბერში. ერთი მცენარე
იძლევა 5 000 თესლს.

ფუზარიოზული ჭკობა - FUSARIUM OXYSPORUM SCHLECHT. EMEND SNYD. ET HANS.

დაავადება ვლინდება ფესვის ყელის
ლპობით და მცენარის ჭკობით. აღ-
ნიშნული სოკო ნიადაგის ბინადარია,
იგი ინტენსიურად ვითარდება 25-300C-
ზე, ნიადაგის ტენიანობა 50-80% იდე-
ალურია სოკოს განვითარებისთვის,
ფესვიდან იჭრება მცენარეში, ვრცე-
ლდება გამტარ ჭურჭლებში, იწვევს
მათ დაცობას, რის გამოც მცენარე
ჭკნება და იღუპება.

ბურჩხა - ECHINOCHLOA CRUS-GALLI (L.) R. ET SCH.

ერთწლიანი, მარცვლოვანი სარევე-
ლაა, სიმაღლით 15-100 სმ, ფოთლები
ლანცეტისებური, სიგანით 2,5 სმ, ყვა-
ვილედი ერთ ყვავილიანი საგველაა.
ნიადაგიდან 80% აზოტი გამოაქვს, სა-
შიშროებას უქმნის საქონელს (იწვევს
მონამვლას), ერთი მცენარე იძლევა 40
000 თესლს. გამოიყენება სასილოსედ,
უვარგისია თივისთვის.

სსიპ ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო

რა არის დასხივება

დასხივება არის ადამიანზე მაიონებელი გამოსხივების მავნე ზემოქმედება, რომელიც შეიძლება იყოს გარეგანი ან შინაგანი

დასხივების გზები

გარეგანი დასხივება

გარეგანი დასხივება: კოსმოსი და მზე, რადიოაქტიური მასალა, მუცლის ღრუს შიგნით, მუცლის ღრუს შიგნით, მუცლის ღრუს შიგნით.

შინაგანი დასხივება

შინაგანი დასხივება: ინჰალაცია, საკვები და სასმელი, დილდები, რადიოფარმ-პრეპარატები, რადიოაქტიური დასხივება ხდება სხეულის შიგნიდან.

● რადიოაქტიური დასხივება ხდება სხეულის გარედან ● რადიოაქტიური დასხივება ხდება სხეულის შიგნიდან ● რადიოაქტიური მასალა

გარეგანი დასხივება შეიძლება იყოს გამოწვეული მაიონებელი გამოსხივების წყაროსგან, რომელიც ადამიანის სხეულის გარეთაა.

შინაგანი დასხივება გამოწვეულია მაიონებელი გამოსხივების წყაროებისგან, რომელიც მოხვდნენ ადამიანის ორგანიზმში პერორალური, სასუნთქი გზების, სხეულზე არსებული ჭრილობის ან სხვა გზით.

მაიონებელი გამოსხივებისგან დასაცავად მნიშვნელოვანი ფაქტორებია დრო, დისტანცია და დამცავი საშუალება/ეკრანირება, რომლებიც მინიმუმამდე ამცირებს ადამიანის დასხივებას.

- **დრო** - ექსპოზიციის (დასხივების) დროის შეზღუდვით ან მინიმუმამდე დაყვანით, ადამიანი მიიღებს მაიონებელი გამოსხივების ნაკლებ დოზას.
- **დისტანცია** - მაიონებელი გამოსხივების დოზა მკვეთრად მცირდება, როდესაც იზრდება მანძილი რადიოაქტიური წყაროდან ადამიანამდე.
- **დამცავი საშუალება/ეკრანირება** - ტყვიის, ბეტონის, წყლის ან სხვა მასალისა თუ საგნის ნებისმიერი ბარიერი უნდა გამოიყენოს ადამიანმა, მაიონებელი გამოსხივებისგან დასაცავად.

გონივრულად მისაღწევი დაბალი დონის (ALARA) პრინციპი

სურსათის ეროვნული სააგენტო საცხე- ჭავჭავის რეგიონში ცხვრის და თხის ყვავილის სანიტარულ პროფილაქტიკური ვაქცინაცია დაიწყო. დაგეგმილია 40 ათასი ცხვრის აცრა.

ცხვრისა და თხის ყვავილის შემთხვევა საქართველოში 1997 წლის შემდეგ აღარ დაფიქსირებულა, თუმცა, ბოლო წლებში (მათ შორის 2022 წელს) გამოვლინდა მეზობელ რეგიონებში, რაც ზრდის ქვეყანაში დაავადების შემოჭრა-გავრცელების რისკს.

აღნიშნული რისკების თავიდან აცილების მიზნით, სააგენტოს ვეტერინარები პროფილაქტიკურ ვაქცინაციას ნინოწმინდა-ახალქალაქის მუნიციპალიტეტებში ატარებენ.

საქართველოში ცხვრისა და თხის ყვავილის სანიტარულ პროფილაქტიკური ვაქცინაცია 2014 წლიდან მიმდინარეობს.

ცხვრისა და თხის ყვავილი

ზოგადი ინფორმაცია

ცხვრისა და თხის ყვავილი (Sheep and Goat Pox) - ვირუსული ინფექციური დაავადებაა, რომელიც ხასიათდება კანსა და ლორწოვან გარსებზე პაპულოზურ-პუსტულოზური გამონაყარით. ავადდება თითქმის ყველა ჯიშის ცხვარი და თხა. დაავადება უფრო მძიმე ფორმით ვლინდება ნაზმატყლიანი ჯიშის ცხვრებსა და ბატკნებში.

კლინიკური ნიშნებისა და დაზიანებული უბნების სიმძიმე დამოკიდებულია ცხოველის ორგანიზმის იმუნურ სტატუსზე. დაავადების მხრივ ენდემურ ტერიტორიებზე დაავადება უფრო მსუბუქად მიმდინარეობს.

ინფექციის გავრცელების ძირითადი წყაროა ავადმყოფი და ვირუსმატარებელი ცხოველი ინკუბაციურ პერიოდში და კლინიკური გამოვლენის შემდეგ.

ინფექციის გავრცელება შესაძლებელია ჰაერნვეთოვანი გზით, საკვებით, მოვლის საგნებით, ტრანსპორტით, ლეშით, ტყავით და სხვა. ვირუსი ორგანიზმიდან გამოიყოფა დაავადებული ცხოველის ცხვირიდან და თვალიდან გამოყოფილ სითხეებთან ერთად, ვირუსს ასევე დიდი რაოდენობით შეიცავს დაწყულული პაპულები.

აქტუალობა

დაავადება მეცხვარეობაში ინვეს დი ეკონომიკურ ზარალს, რაც გამოიხატება წვრილფეხა ცხოველების სიკვდილიანობით ყველა ასაკობრივ კატეგორიაში (განსაკუთრებით მოზარდში), ცხოველე-

ბის პროდუქტიულობის დაკარგვით (რძე, ხორცი, მატყლი, ტყავი), წვრილფეხა საქონლისა და მათ პროდუქტებზე ვაჭრობის შეზღუდვით.

დაავადების ეპიზოოტიური მდგომარეობა საქართველოში

ცხვრისა და თხის ყვავილის დაავადების შემთხვევა საქართველოში 1997 წლის შემდეგ აღარ დაფიქსირებულა, თუმცა, ბოლო წლებში გვხვდება მეზობელ ქვეყნებში, რაც ზრდის დაავადების ქვეყანაში შემოჭრა/გავრცელების რისკებს.

დაავადებასთან ბრძოლის ღონისძიებები

ცხვრისა და თხის ყვავილის დაავადების წინააღმდეგ ბრძოლა მოიცავს კომპლექტურ ღონისძიებებს, როგორცაა, ცხოველებზე პასიური ზედამხედველობა, საექსპორტო შემთხვევაში პათმასალის გადაგზავნა ლაბორატორიაში, ხოლო დაავადების დადასტურების შემთხვევაში - იძულებითი ღონისძიებები (არაკეთილსაიმედო ტერიტორიის კარანტინი, კერის დეზინფექცია, ამთვისებული ცხო-

ველების იძულებითი ვაქცინაცია). პროფილაქტიკური ღონისძიებები: დაავადების გამოვლინების შესამცირებლად აუცილებელია წვრილფეხა პირუტყვის მასიური პროფილაქტიკური ვაქცინაცია.

დღემდე დაავადების სანიტარულ პროფილაქტიკური ღონისძიებები

2014 წლიდან, არსებული რისკებიდან გამომდინარე, აღმოსავლეთ საქართველოში ხორციელდება ცხვრისა და თხის ყვავილის სანიტარულ პროფილაქტიკური ვაქცინაცია.

ღონისძიების მიღწეული შედეგები

ცხვრისა და თხის ყვავილის სანიტარულ პროფილაქტიკური ვაქცინაციით თავიდან იქნა აცილებული დიდი ეკონომიკური ზარალი და შემცირდა ქვეყანაში დაავადების შემოსვლა/გავრცელებით გამოწვეული საერთაშორისო ვაჭრობის შეზღუდვის რისკები (ექსპორტი, ტრანზიტი).

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის სურსათის ეროვნული სააგენტო და თბილისის მერიის ცხოველთა მონიტორინგის სააგენტო, ცხოველთა (ძაღლი, კატა) დაავადებების გავრცელების პრევენციისა და შემცირების მიმართული აქტიურად თანამშრომლობა.

სამოქმედო გეგმა და სამომავლო თანამშრომლობის საკითხები, სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსის მოადგილე ვასილ ბასილაძემ და ცხოველთა მონიტორინგის სამსახურის დირექტორმა გიორგი კობიაშვილმა, სააგენტოს ვეტერინარიის დეპარტამენტის წარმომ-

ადგენლებთან ერთად სამუშაო ფორმატში განიხილეს.

აღინიშნა, რომ სურსათის ეროვნული სააგენტოს ვეტერინარები, სარეკომენდაციო და საკონსულტაციო ფორმატში, აქტიურად ჩაერთვებიან ცხოველთა დაავადებების მართვის საკითხებში.

შეხვედრაზე ყურადღება გამახვილდა დედაქალაქში არსებული მიუსაფარი ცხოველების პოპულაციის და დაავადებების შემცირებასთან დაკავშირებულ ერთობლივ ღონისძიებებზე, რომელთა ფარგლებშიც დაიგეგმება საინფორმაციო შეხვედრები, რაც ხელს შეუწყობს ცნობიერების ამაღლებას და ცხოველთა დაავადებების გავრცელების შედეგად არსებული რისკების შემცირებას.

2023 წლის 1 იანვრიდან, ცხოველის საკვებთან დაკავშირებული ახალი დადგენილებები ამოქმედდა

საკანონმდებლო ცვლილებების გაცნობის მიზნით, სურსათის ეროვნული სააგენტოში ცხოველის საკვების მწარმოებლებთან, იმპორტიორებსა და სავაჭრო ობიექტების წარმომადგენლებთან საინფორმაციო შეხვედრა გაიმართა. 2023 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა დადგენილებები, რომელიც განსაზღვრავს ცხოველის საკვების გამოყენებისა და ბაზარზე განთავსების (დადგენილება N58), სურსათად/ცხოველის საკვებად განკუთვნილი გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების მიკვლევადობისა და ეტიკეტირების (საქართველოს კანონი სურსათად/ცხოველის საკვებად

განკუთვნილი გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმებისა და მათგან წარმოებული გენმოდიფიცირებული პროდუქტის ეტიკეტირების შესახებ), აგრეთვე გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმებისაგან წარმოებული სურსათის/ცხოველის საკვების მიკვლევადობის (დადგენილება N548) წესს.

საინფორმაციო შეხვედრაზე სააგენტოს ვეტერინარებმა ბიზნესსექტორის წარმომადგენლებს განუმარტეს ის ვალდებულებები, რაც მათ აღნიშნული დადგენილებების შესაბამისად ეკისრებათ; გარდა ამისა, მოისმინეს ბიზნესის პოზიცია იმპლემენტაციის პროცესში მათი საჭიროებებისა და გამოწვევების შესახებ.

საკანონმდებლო ცვლილებები ევროკავშირის შესაბამისად მომზადდა.

საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

საქართველოს ფრინველთა სამყარო საკმაოდ მრავალფეროვნანია. ჩვენს ტერიტორიაზე ფართოდაა წარმოდგენილი როგორც ენდემური, ისე სხვადასხვა ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი სახეობები. წარმოგიდგინთ საქართველოს ფაუნის ერთ-ერთ ყველაზე საინტერესო სახეობებს - ჩვეულებრივ ხეცოციასა და ყურებიან ბუს (ოლოლი).

ჩვეულებრივი ხეცოცია (ჩვეულებრივი სინეგოგა)

SITTA EUROPAEA

რებენ ხეებზე. მათი შემხედვარე გასაკვირი არ არის, რომ პატარა ზომის ბუდე აქვთ. ბუდეს ხის ფულურში აკეთებენ ან კოდალას მიერ მიტოვებულ ბუდეს იყენებენ. ხეცოციას თასის ფორმის ბუდე აქვს, რომელსაც ხის ნაჭრებისგან ამზადებს და ტალახსაც ამატებს, რათა ის წყალგაუმტარი იყოს.

ჩვეულებრივი ხეცოციების უმრავლესობა არ მიგრირებს. თუმცა, ზოგიერთი ფრინველი, რომელიც უკიდურეს ჩრდილოეთ ნაწილში ბინადრობს, შესაძლოა სამხრეთით გადაფრინდეს, რათა თავიდან აიცილოს ზამთრის ცივი სუსხი.

ფრინველი შემოდგომასა და ზამთარში თხილეულითა და მცენარეთა თესლით იკვებება. ზაფხულში კი მწერებით, როგორებიცაა ხოჭოები, ობობები, ჭიაყელები.

ჩვეულებრივი ხეცოცია მონოგამიური ფრინველია. იგი გაზაფხულზე 6-დან 9 კვერცხამდე დებს (აპრილიდან მაისამდე). ინკუბაციური პერიოდი კი 13-დან 18 დღემდე გრძელდება. მამრიც და მდედრიც ინაწილებენ წინილების კვებაზე პასუხისმგებლობას. ახალშობილი ფრინველები კი ბუდეს დაახლოებით ორი კვირის შემდეგ ტოვებენ.

ჩვეულებრივი ხეცოციას სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა ორიდან სამ წლამდეა.

პატარა ფრინველი, რომელიც ცხოვრობს ევროპისა და აზიის ნაწილებში. კერძოდ, ისინი გვხვდება სკანდინავიაში, რუსეთში, იაპონიასა და ჩინეთის ჩრდილოეთ ნაწილში. გვხვდება საქართველოშიც. ეს ფრინველები ცხოვრობენ ზომიერ კლიმატში. მათი სხეულის სიგრძე შეადგენს 12-14 სმ-ს და დამახასიათებელია სხეულის ზედა ნაწილის მოცისფრო-ნაცრისფერი შეფერილობა, ნითური ქვედა მხარე და მოთეთრო ყელი. ფრინველს ნისკარტიდან თვალის გავლით კეფისაკენ გასდევს შავი ზოლი. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ადგილმდებარეობის მიხედვით განსხვავებულია მათი შეფერილობა.

ფრინველების სანახავად საუკეთესო დროა აპრილი ან მაისი. ეს მათი გამრავლების სეზონია, ამიტომ ისინი განსაკუთრებით აქტიურები არიან. ისინი მრავლად არიან თავიანთ გეოგრაფიულ დიაპაზონში. ხეცოციები დიდ დროს ატა-

ყურებიანი ბუ (ოლოლი)

ASIO OTUS

კონები - ე.წ. „ყურები“. თვალები სტაფილოსფერი-მონითალოა. მოყვითალო-მონაცრისფრო მკერდი და მუცელი დაფარულია შავი შტრიხებით.

ცნობილია, რომ ყურებიანი ბუები მართხელები და მორცხვები არიან და უყვართ დამალვა, თუკი ეს შესაძლებელია. ისინი წელიწადის უმეტესი ნაწილი ჩუმად არიან, გარდა შეჯვარების სეზონისა.

ოლოლი ბინადრობს დიდ ტყეებში, ხეების პატარა კორომებში, სათიბებში და ჭაობებში. ისინი ბინადრობენ ისეთ ადგილებში, სადაც ხეები მჭიდროდ არიან განლაგებული, რათა მტაცებლებისგან თავი დაიცვან.

ყურებიან ბუს აქვს შესანიშნავი სმენა და მხედველობა და ამას იყენებს სიბნელეში ნადირობისთვის. ისინი დაფრინავენ დაბლა მიწაზე და უსმენენ მღრღნელების აქტივობას, რათა სწრაფად დაიჭირონ ნებისმიერი პატარა მტაცებელი, რომელსაც იპოვიან. ყურებიანი ბუ ნადირობს თავგებზე, პატარა გველებზე, ღამურებზე და ზოგჯერ მწერებზე.

ოლოლი მარტში დებს 4- 5 კვერცხს და საინკუბაციო პერიოდი 25- 30 დღემდე გრძელდება. მართვეს გამოჩეკიდან 30-40 დღის შემდეგ შეუძლია ფრენა.

ბინადრობს ჩრდილოეთ ამერიკაში, ევროპაში, აზიის ნაწილებში, აფრიკის ჩრდილოეთით და აღმოსავლეთით. საქართველოში გვხვდება დაბლობისა და მთის მაღალხეებიდან ტყეებში.

ოლოლის სხეულის სიგრძეა 31-37 სმ-ია და დამახასიათებელია მოყავისფრო სახის „დისკები“, რომლებსაც არტყია შავი არშია. თავზე აქვს გრძელი ბუმბულის

საქართველო ასევე მდიდარია მცენარეებით, რომლის გავრცელების თავისებურებასა და მრავალფეროვნებას განაკვირვებს ეკოლოგიური პირობები, კავისა და რელიეფის ნაირგვარობა, გეოლოგიური აგებულება, გეოგრაფიული მდებარეობა და სხვა. საქართველოში მრავლადაა როგორც ენდემური და რელიქტური, ასევე აღვანთური სახეობის ბუნებრივი და კულტურული მცენარე. საქართველოს მცენარეული საფარის 380-მდე სახეობა ენდემური წარმოშობისაა, ამასთან, ზოგიერთი მათგანი რელიქტურ მცენარეებსაც მიეკუთვნება. ამათგან წარმოგიდგინთ აღმოსავლურ ნიფელს (FAGUS ORIENTALIS), რომელიც ნიფლის გვარის ერთ-ერთი სახეობაა და წარმოადგენს საქართველოს ტყეების ძირითად შემქმნელ კომპონენტს. მას საქართველოს ტყეების 46% უკავია.

აღმოსავლური ნიფელი

FAGUS ORIENTALIS

ლიაში და აღმოსავლეთ ბალკანეთში.

აღმოსავლეთის ნიფელი ჩრდილის ამტანი სახეობაა. იგი ქმნის როგორც სუფთა, ასევე შერეულ, ძალიან ხშირ კორომებს. ის ნიადაგის მიმართ მომთხოვნია, ამიტომ აუცილებელია ღრმა, ჰუმუსით მდიდარი, საშუალო სინესტის ნიადაგი.

ნიფელს უნარი აქვს და ხელს უწყობს მინისქვეშა წყლების ნაკადის გადაადგილებას, უზრუნველყოფს ნალექების თანაბარ მიწოდებას მდინარეებისთვის. დიდია მათი როლი წყლისა და ჰაერის სიჭანსაღეში, ნიადაგის ეროზიისგან დაცვაში.

ნიფლის მერქნის დადებითი თვისებების გამო მას დიდი გამოყენების არეალი აქვს. მისგან ამზადებენ მუსიკალურ ინსტრუმენტებს, სადურგლო ხელსაწყოებს, სანადირო თოფის კონდახებს და სხვა.

აღმოსავლეთის ნიფელი ცოცხლობს 400-500 წელი.

აღმოსავლეთის ნიფელი 20-40 მ სიმაღლის მძლავრი წელში გამართული ხეა, რომელსაც აზიდული ვარჯი და გლუვი ნაცრისფერი ქერქი აქვს. გავრცელებულია როგორც კავკასიის მთიანეთში, ასევე ჩრდილოეთ ირანში, ჩრდილოეთ ანატო-

ბერყენა

PYRUS SALICIFOLI

რიმსა და კავკასიაში. საქართველოში იზრდება ამ გვარის 11 სახეობა. მათგან ოთხი საქართველოს ენდემური სახეობაა (დიმიტრის ბერყენა, კეცხოველის ბერყენა, ფიოდოროვის ბერყენა, სახოკიას ბერყენა). ბერყენას აქვს მოვერცხლისფრო ფოთლები და ჯგუფებად შეკრებილი თეთრი ყვავილები.

ბერყენა იზრდება აღმოსავლეთ და სამხრეთ საქართველოს ველებზე, ნახევრად უდაბნოებში, ნათელ ტყეებსა და ტყის პირებზე ხრიოკ და ქვალორიან ადგილებში, ზღვის დონიდან 900 მ-მდე.

პანტა ერთ-ერთი მთავარი ველური ხილია. ნაყოფი გამოიყენება საჭმელად. მისგან ამზადებენ ჩირს და ხდიან არაყს. ქერქისგან კი ნაბლისფერი საღებავი მიიღება. ასევე მისი მერქანი იხმარება სადურგლო საქმეში.

საქართველოს ფლორის მეორე წარმომადგენელი კი არის ბერყენა (Pyrus salicifoli). ბერყენა Pyrus-ის გვარის ველური მსხლების ეკლიანი ბუჩქი ან ხეა, რომელიც გავრცელებულია ევროპაში, დასავლეთ და შუა აზიაში, ირანში, ყი-

ნატურალური ლიმონათები

უკანასკნელ ათწლეულში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ჯანსაღ კვებას, ხამაც ადეკვატურად გაზაჩხა მოთხოვნა ორგანიზმისთვის სასახგებლო კომპონენტებით მდიდარ სასმელებზე. ნატურალური ნედლეულები დამზადებული სასმელები წახმოდგენს იდეალურ წყა-ხოს ბიოაქტიური ნივთიერებებით ადამიანის ორგანიზმის უზრუნველსაყოფად.

ლიმონათი გამაგრილებელი ეფექტის მქონე გაზიხებული სასმელია, ხომედაც ვეჰანა-იხად ჩაანაცვლებს, ამ თვალსაზრისით, ცოცხალი ხილი და კენკრა.

უნდა აღინიშნოს, რომ მე-20 საუკუნეში დამზადებული ლიმონათი იყო სხეულია ჯანსაღი პილგეტი. დროის ცვლილებასთან ერთად, სასმელების მწარმოებელმა კომპანიებმა და-იწყეს ლიმონათისთვის სხვადასხვა ქიმიკატების, საღებავებისა და კონსერვანტების დამატება, ხამაც სეხიოზური საფხთხე შეუქმნა მომხმარებლის ჯანმრთელობას.

კვებასთან ასოცირებული არაგადამდები დაავადებების და მათგან გამომწვეული სი-კვდილიანობის სტატისტიკა საკმაოდ მა-ღალია, რასაც ადასტურებს თანამედროვე გლობალური კვლევის შედეგები, რომე-ლიც ჩატარდა 195 ქვეყანაში 2017 წელს. 130-ზე მეტი მეცნიერისგან შემდგარი სა-ერთაშორისო ჯგუფი დასკვნის სახით, ამ-ბობს, რომ არასწორი და არაჯანსაღი კვება დედამიწაზე მეტ სიკვდილს უკავშირდება, ვიდრე სხვა რისკფაქტორები (თამბაქოს მოხმარება, ნარკოტიკები, ინფექციური და-ავადებები და სხვ.).

გასათვალისწინებელია ჯანდაცვის მსო-ფლიო ორგანიზაციის, საერთაშორისო ორგანიზაციების (FAO, WHO, EU) რეკომე-ნდაციები და ევროპული რეგლამენტის მოთხოვნები, რომელთა თანახმადაც აუ-ცილებელია თავისუფალი შაქრების მოხ-მარების მნიშვნელოვნად შეზღუდვა და ჯანმრთელობისთვის საშიში სხვა რისკ-ფაქტორების (მარილი, ტრანსცხიმები, ალ-კოჰოლი, გლუტენი და სხვ.) საკვებ რაცი-ონში მინიმუმამდე შემცირება.

ძირითად საშიშროებას წარმოადგენს:

- შაქრის (საქაროზა) მაღალი შემცვე-ლობა (დაახლოებით 4-10 ჩ.კ. საქარი ერთ ჭიქა ლიმონათში) - ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ შაქ-რის მოხმარების დასაშვები დღიური ნორმა მოზრდილი ადამიანისთვის შე-ადგენს ≈ 4 კოვზს. ზემოთ აღნიშნული რაოდენობით შაქრის მოხმარება დიდ დატვირთვას ახდენს კუჭქვეშა ჯირკვალზე, აძლიერებს წყურვილის გრძნობას, რაც კიდევ უფრო ზრდის მოთხოვნას სასმელზე. შედეგად შე-იძლება განვითარდეს მეტაბოლური სინდრომი: სიმსუქნე, ჰიპერტენზია, დისლიპიდემია, ჰიპერგლიკემია.

შაქრის კოლერი - იგი ტენიანი შაქრის გაცხელების შედეგად მიღებული ბუნებ-რივი საღებავია. ლიმონათებში არსე-ბობს რისკი დაგროვდეს ოქსილმეთილ-ფურფუროლი, რომელიც ტოქსიკური მუტაგენური ნივთიერებაა და ნერვულ სისტემაზე უარყოფით გავლენას ახდენს. ლიმონათებში მისი ზღვრული დონე არ არის რეგლამენტირებული, თუმცა არსე-ბობს ევროპული ნორმები წვეწებში - < 20 მგ/ლ, თაფლში - <80 მგ/კვ.

- ლიმონათის წარმოებაში იყენებენ სინთეზურ კონსერვანტებს, საღებავებს, შაქრის შემცვლელებსა და არო-მატიზატორებს, რომელთა წარმო-შობა ხშირ შემთხვევაში გაუგებარია, იდენტიფიცირება კი - შეუძლებელი.

სამრეწველო მასშტაბით დამზადებული ლიმონათების ტექნოლოგიაში გამოყე-ნებულია ხელოვნური საღებავები: ტა-რტრაზინი - ყვითელი საღებავი (E102), ინდიგოკარმინი - ლურჯი საღებავი (E 132), წითელი ამარანტი (E123), ანანტო(E160b) , კურკუმა, ულტრამარინი, სუდანინი და სხვ. ეს უკანასკნელი არასაკვები ნი-თელი საღებავია, რომელსაც იყენებენ კუსტარულ საწარმოებში დამზადებულ სასმელებში, რაც სერიოზულ საფრთხეს უქმნის მომხმარებლის ჯანმრთელობას.

- მჟავიანობის რეგულირების მიზნით იყენებენ ორთოფოსფორმჟავას (E331), რომელიც იმდენად აქტიური ნივთი-ერებაა, რომ შეუძლია ჟანგის მოცი-ლება მანქანის დეტალებიდან. ეს ნივთიერება ხელს უშლის კალციუმის ჩალაგებას ძვლებში და იწვევს ოსტე-ოპოროზს, შლის კბილის ემალს და იწვევს კარიესს.
- კონსერვანტებიდან ძირითადად იყე-ნებენ ნატრიუმის ბენზოატს (E 211), ბენზოინის მჟავას და სხვ. ისინი იაფია და ეფექტურია საფუვრების და ობის სოკოების წინააღმდეგ, თუმცა მიე-

კუთვნიან საეჭვო საკვებ დანამა-ტებს, რადგან შეიძლება გამოიწვიონ ალერგიული რეაქციები, სიმსივნე.

- ნახშირმჟავა აირი (CO2) არ ვნებს ორ-განიზმს, თუმცა აირის ბუშტულები ზედმეტად ასტიმულირებს კუჭის სე-კრეციას, ზრდის მჟავიანობას, იწვევს მუცლის შებერილობას, ხელს უწყობს გასტრიტის და კუჭის წყლულის გა-ნვითარებას. 3 წლამდე ასაკის ბავ-შვებისთვის გაზირებული სასმელების მიღება აკრძალულია.

საჭიროა ადეკვატური ზომების მიღება, რათა მინიმუმამდე შემცირდეს ასეთი სურსათის მოხმარება და სამომხმარებლო ბაზარზე გამოჩნდეს ნატურალურ ნედლეულზე დამზადებული უალკოჰოლო სასმელები.

თანამედროვე მიმართულების ლიმო-ნათები, რომელთაც გააჩნიათ პროფი-ლაქტიკური დატვირთვა, სამრეწველო ლიმონათებისგან გამოირჩევიან იმით, რომ დამზადებულია ნატურალურ ნედ-ლეულზე (ხილ-კენკრის წვეწი/სიროფი, ნაყენი, ექსტრაქტი), სხვადასხვა რეცეპ-ტურით და ცალკეული კომპონენტების მომზადების განსხვავებული ხერხით.

კვლევის ფარგლებში დამზადდა 5 სახის ნატურალური ლიმონათი (საქაროზის გარეშე):

- ალუბლის ლიმონათი სტევიოზიდით;
- ალუბლის ლიმონათი ყურძნის დეიო-ნიზირებული კონცენტრატით;
- ანწლის ლიმონათი შაქრის ინვერსი-ული სიროფით;
- თეთრი ყურძნის (მუსკატ ოტონელი) ლიმონათი;
- თეთრი ყურძნის(ტრამინერ არომა-ტიკო) ლიმონათი.

შესაბამისად, საწყის ობიექტებად შე-ირჩა ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიე-რებებით მდიდარი ხილ-კენკრა: **ალუ-ბალი, თეთრი არომატული ყურძნი, ანწლი, შავი ყურძნი** (ფერის რეგული-რების მიზნით).

შედეგად საბაზისო ნედლეულის და და-მატებითი კომპონენტების შერჩევის, მათი რაციონალური შეფარდების და-დგენისა და მჟავიანობის რეგულირე-ბის საფუძველზე მიღებულ იქნა ფიზიო-ლოგიური ეფექტის მქონე ნატურალური ლიმონათები, რომლებიც არ შეიცავენ საქაროზას, ამასთან მდიდარია მაჩვე-ნებლების კომპლექსით - ანტიოქსიდა-ნტები, პექტინოვანი ნივთიერებები, ვი-ტამინები, მაკრო და მიკროელემენტები. უნდა აღინიშნოს, რომ მიღებული სასმე-ლების პროფილაქტიკურ თვისებებს განა-პირობებს არა მხოლოდ ობიექტი, არამედ ტექნოლოგიაც, კერძოდ თავისუფალი შაქრების / დამატებობლის და ვაშლის ძმრის/ლიმონის წვენის გამოყენება.

რეცეპტურაში მჟავიანობის რეგულირე-ბის მიზნით სტანდარტული ლიმონმჟა-ვას ნაცვლად ვაშლის ძმრის გამოყენება, რომელიც სასარგებლო სინბიოტიკური პროდუქტია; გააჩნია როგორც მაკონსე-რვებელი, ასევე ფიზიოლოგიური ეფექტი, შეიცავს როგორც პრებიოტიკებს, ასევე პრობიოტიკებს და სასმელს სძენს პრო-ფილაქტიკურ დატვირთვას. შესაძლებე-ლია ლიმონის წვენის გამოყენებაც.

სასურსათო პროდუქტების მწარმოე-ბელი მონინავე კომპანიების საქმი-ანობა სულ უფრო ორიენტირებულია ნატურალური, მაღალი კვებითი და ბიო-ლოგიური ღირებულების პროდუქტების წარმოებაზე, რადგან სამომხმარებლო ინტერესი კვებასა და ჯანმრთელობას შორის იზრდება და საჭიროა ადექვა-ტური სასურსათო პროდუქტების შექმნა.

ალუბლის ლიმონათი სტევიოზიდით ატარებს პროფილაქტიკურ დატვირთვას, დაბალკალორიულია და რეკომენდირებულია როგორც დიაბეტიკებისთვის, ასევე დიაბეტის რისკგუფში შემავალი ადამიანებისთვის.

ანწლის ლიმონათი ახდენს თერაპევტულ ეფექტს ადამიანის ორგანიზმის გარკვეულ ფუნქციებზე.

თეთრი ყურძნის ლიმონათებს აქვთ მატონიზირებელი, იმუნომოდულირებელი და გამაგრილებელი ეფექტი.

